

OMAVALVONTASUUNNITELMA

Psykiatria

17.6.2024

Sisältö

1 Johdanto	3
2 Omavalvontasuunnitelmaan liittyvät vastuut	3
2.1 Tuloyksikön perustiedot	4
2.2 Tuloyksikön toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet.....	5
3 Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet	8
3.1 Asiakkaan ja potilaan tiedonsaantioikeus	8
3.2 Itsemääräämisoikeus.....	8
3.3 Asiakasosallisuus	9
3.4 Muistutukset, kantelut ja potilasvahinkoasiat	9
4 Palvelujen ja hoidon saatavuus sekä yhdenvertaisuus	10
5 Ehkäisevä, havaitseva ja korjaava laatu- ja potilasturvallisuustyö	10
5.1 Varautuminen, toimitilaturvallisuus, riskienhallinta	10
5.2 Henkilöstösuunnittelu, osaaminen ja työhyvinvointi.....	12
5.3 Potilashoidon yhtenäiset toimintamallit	14
5.4 Lääkehoidon turvallisuus ja lääkehuollon asianmukaisuus	14
5.5 Infektioturvallisuus	15
5.6 Laiteturvallisuus	15
5.7 Tietosuoja	16
5.8 Tietoturvallisuus.....	16
5.9 Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittaminen ja käsittely	17
5.10 Auditoinnit ja arvioinnit.....	19
6 Säädöksiä	20

1 Johdanto

Tämä HUS Psykiatrian omavalvontasuunnitelma kuvaa tulosityksikön omavalvonnan käytännön toimintatavat. HUS-yhtymän omavalvonnan periaatteet kuvataan HUS-yhtymän omavalvontaohjelmassa.

Omavalvontaohjelman lisäksi jokainen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksikkö laatii päivittäisen toiminnan laadun, asianmukaisuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyden seurantaan varten omavalvontasuunnitelman. Omavalvontasuunnitelma kattaa kaikki palveluyksikössä palveluntuottajan ja sen lukuun tuotetut palvelut.

Omavalvontaohjelman ja -suunnitelman lisäksi HUS-yhtymän toimintaa ohjaavat myös muut hallinnolliset dokumentit, kuten HUS-yhtymän perussopimus, hallintosääntö ja toimintasääntö, sekä esimerkiksi toimitusjohtajan ja johtajaylilääkärin ohjeet ja määräykset. HUS-yhtymän eri viranhaltijoiden vastuut määritellään pääosin hallintosäännössä ja toimintasäännössä liitteineen, sekä niiden perusteella annetuissa ohjeissa.

Tämä omavalvontasuunnitelma sekä omavalvonnan raportit laaditaan sähköisesti ja ne julkaistaan HUSin verkkosivuilla. Omavalvontasuunnitelma on lisäksi julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. Palveluyksikkö seuraa omavalvontasuunnitelmassa kuvatun toiminnan toteutumista ja havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvonnan toteutumista seurataan palveluyksikössä ja raportoidaan julkisessa tietoverkossa tai muulla julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidetään julkisesti nähtävänä palveluyksikössä.

2 Omavalvontasuunnitelmaan liittyvät vastuut

Omavalvonnan toteutumisesta HUS-yhtymässä vastaa johtajaylilääkäri sekä hänen alaisuudessaan hallintoylilääkäri ja HUSin Laatu ja potilasturvallisuus -yksikkö (jatkossa LAAPO-yksikkö). HUS-yhtymän tulosityksikön ja linjan johtaja vastaa osaltaan omalla vastuullaan olevan toiminnan omavalvonnasta omavalvontaohjelman ja tulosityksikön omavalvontasuunnitelman sekä HUS Konsernin johdon ohjeistuksen mukaisesti. Jokaisella esihenkilöllä ja työntekijällä on vastuu omavalvonnan toteutumisesta omassa työssään. Vastuut on kuvattu taulukoissa 1–16.

Omavalvontasuunnitelma päivitetään aina, kun yksikön toiminnassa tapahtuu siihen vaikuttava merkittävä muutos, kuitenkin viimeistään kahden vuoden välein. LAAPO-yksikkö voi antaa myös muuta ohjeistusta omavalvontasuunnitelmien päivittämisestä. Lisäksi omavalvontasuunnitelmat tarkistetaan aina HUS-yhtymän omavalvontaohjelman päivittämisen yhteydessä. Muutoksista tiedotetaan henkilöstölle.

2.1 Tulosyksikön perustiedot

HUS-yhtymän perustiedot	HUS-yhtymä PL 100 00029 HUS Y-tunnus 156735-0
Tulosyksikkö ja yhteystiedot	Psykiatria, Jesper Ekelund, toimialajohtaja HUS, Psykiatria, Hallinto PL 590, 00029 HUS
Tulosyksikön potilasasiavastaava	HUSin potilasasiavastaava neuvoo ja ohjaa asiakkaita potilaan oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä ja vaikuttamiskeinoissa. Asiakkaat tavoittavat potilasasiavastaavan ma-to klo 10-14 ja pe klo 10-13 palvelunumeroista 09 471 71262 (suomi) ja 09 471 71263 (ruotsi) sekä sähköpostilla potilasasiavastaava@hus.fi . Henkilökunnalle suunnatut potilasasiavastavien suorat numerot löytyvät HUSin sisäisiltä sivuilta.

2.2 Tulosyksikön toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet

Tulosyksikkö	<p>HUS Psykiatria tarjoaa psykiatrisen erikoissairaanhoidon palvelut Uudenmaan hyvinvointialueille lukuun ottamatta Helsingin aikuisväestöä. Hoidon painopiste on avohoidossa ja yli 80 % kaikista hoidettavista potilaista asioi vain avohoidon pisteissä.</p> <p>Tulosyksikkö jakautuu 8 eri linjaan: Mielialahäiriöt ja yleispsykiatria, Psykoosit ja oikeuspsykiatria, Keskitetyt palvelut, Nuorisopsykiatria, Digitaaliset ja psykososiaaliset hoidot, Länsi-Uudenmaan psykiatria, Porvoon psykiatria ja Hyvinkään psykiatria. Potilashoidon kehittäminen on organisoitu potilasryhmittäin ja johtamiseen sekä kehittämiseen osallistuvat kunkin linjan vastuuprofessorit ja kokemusasiantuntijat.</p> <p>HUS Psykiatrialla on lisäksi valtakunnallisia vastuita ja edelleen tulosyksikkö kehittää digitaalisia palveluja kansalliseen käyttöön. Tavoitteena on parantaa mielenterveyspalveluita uudistamalla ja integroimalla niitä yhä enemmän perustason palveluihin. HUS Psykiatria vastaa mielenterveystalo.fi palvelusta.</p> <p>Hoidettavat potilaat ovat Lahden lasten ja nuorten kehitysvammapsykiatrista osastoa lukuun ottamatta iältään vähintään 13-vuotiaita. 13–17-vuotiaat ovat nuorisopsykiatrian linjan potilaita, joiden osastohoidosta vastaavat nuorisopsykiatrian osastot Psykiatriakeskuksessa (46 sairaansijaa). Muilla sairaansijoilla hoidetaan vähintään 18 vuotta täyttäneitä potilaita. Yläikärajaa ei Psykiatrian osastoilla nuorisopsykiatriaa lukuun ottamatta ole. Psykiatriakeskuksessa on kolme geropsykiatrista osastoa, joilla hoidetaan ikääntyneitä potilaita ja joilla on tästä syystä myös enemmän perussairauksia.</p> <p>Merkittävä osa sairaalapotilaista on hoidossa tahdostaan riippumatta. Heidän osuutensa vaihtelee suuresti osaston profiilista johtuen (0 % – 100 %). Keskimääräiset hoitoajat vaihtelevat akuuttiosastojen noin viikosta oikeuspsykiatrian ja vaikeahoitoisten osastojen usean kuukauden tai jopa vuosien hoitoaikaan. Akuuttien osastojen potilaista noin 70 % hoidoista alkaa virka-ajan ulkopuolella. Osastojen täyttöaste ei vaihtelee suuresti vuorokauden sisällä. Poikkeuksena on kuitenkin nuorisopsykiatrisen osastohoidon tarve, joka tyypillisesti laskee koulujen loma-aikoina./</p>
--------------	---

Henkilöstö	Psykiatrian henkilöstörakenne, yhteensä noin 2600 henkilöä (3.6.2024).		
	Hoitohenkilökunta	1737	ylivoimattajat, osastonhoitaja, apulaisosastonhoitajat, sairaanhoitajat, lähi- ja mielenterveyshoitajat, kliiniset asiantuntijat, opetushoitajat, toimintaterapeutit, fysioterapeutit, kuntoutusohjaajat, tutkimushoitajat
	Lääkärit	285	ylilääkärit, apulaisylilääkärit, osastonlääkärit, erikois- ja erikoistuvat lääkärit
	Eriytyöntekijät	342	psykologit, sosiaalityöntekijät, erilaiset terapeutit ja ohjaajat
	Hallinto- ja taloushenkilöt	103	kehittämisen- ja projektipäälliköt, sihteerit, suunnittelijat,
	Opiskelijat	n.100	eri alojen opiskelijoita.
Palvelut	Psykiatrinen erikoishoito painottuu avohoitoon ja suurin osa potilaista hoidetaan avohoidossa psykiatrian poliklinikoilla Avohoidon tukena toimivat osastot sijaitsevat Helsingissä Psykiatriakeskuksessa ja Ulfäsassa, Espoossa Jorvin sairaalassa, Vantaalla Peijaksen sairaalassa, Ohkolan sairaalassa ja Hyvinkään sairaalassa, Lohjan sairaalassa, Porvoon sairaalassa ja Raaseporin mielenterveyskeskuksessa. Kehitysvammapsykiatriset osastot sijaitsevat Hämeenlinnassa, Lahdessa ja Keravalla. Avohoitoa tarjotaan arkisin useimmiten klo 18 saakka ja palvelu tarjotaan potilaan toiveen mukaan joko läsnäolotapaamisina tai etäpalveluna.		

Vastuuyksiköt	<p>HUS Psykiatria on suuri organisaatio. Osastoja on 38 ja avohoidon toimipisteitä yli 100.</p> <p>Psykiatrialla on yhteensä 550 sairaansijaa. Psykiatrisia osastoja on Psykiatriakeskuksessa (mukaan lukien Ulfåsa), Ohkolassa, Jorvissa, Peijaksessa, Hyvinkäällä, Lohjalla, Porvoossa sekä Raaseporissa. Arjessa sairaansijamäärä voi vaihdella liittyen osaston tilanteeseen ja potilaiden vointiin. Osastot jakautuvat akuuttiosastoihin, kuntoutusosastoihin, oikeuspsykiatrisiin osastoihin, mielialahäiriöosastoihin, nuorisopsykiatrisiin osastoihin ja tertiäärisiin osastoihin kuten riippuvuuspsykiatrian osasto ja syömishäiriöosastot. Osastot ovat suljettuja lukuun ottamatta Ohkolan sairaalassa sijaitsevaa asumisvalmennusta tarjoavaa osastoa, Raaseporissa sijaitsevaa avo-osastoa ja syömishäiriöosastoa.</p> <p>Kehitysvammapsykiatrian aikuisosastot sijaitsevat Hämeenlinnassa, Lahdessa ja Keravalla. Lahdessa sijaitsee Lasten ja nuorten kehitysvammapsykiatrisen osasto. Kehitysvammapsykiatrian osastoilla hoidetaan potilaita, jotka ovat kehitysvammaisia ja/tai autismikirjolla, ja joilla on vaikeita psyykkisiä oireita.</p> <p>HUS Psykiatrialla on aikuisille 9 lääkäripäivystysrinkiä: Haartman, jossa toimii erikoisalan päivystys yhteispäivystyksessä, Jorvi, Peijas, Lohja, Hyvinkää ja Porvoo, joissa toimii sekä erikoisalan päivystys yhteispäivystyksessä että osastotoiminnan lääkäripäivystys ja Psykiatriakeskus ja Ohkola, jossa toimii osastotoiminnan lääkäripäivystys. Takapäivystäjä on yhteinen näille kaikille etupäivystäjille. Näiden lisäksi Lasten- ja nuorisopsykiatrialla on yhteiset etu- ja takapäivystysringit.</p> <p>Poliklinikkatoimintaa on kymmenissä eri toimipisteessä eri puolilla Helsingin ja Uudenmaan alueella.</p>
---------------	--

3 Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet

3.1 Asiakkaan ja potilaan tiedonsaantioikeus

Jotta asiakkaat ja potilaat voivat osallistua tasavertaisesti hoitoonsa, he tarvitsevat riittävästi ja ymmärrettävää tietoa. Asiakkaan ja potilaan tiedonsaantioikeus varmistetaan ohjeistamalla ja tiedottamalla HUSin verkkosivuilla (Oikeutesi potilaana). Tiedonsaantioikeuteen kuuluu muun muassa oikeus pyytää omaa hoitoa koskevia potilasasiakirjoja tai lokitietoja. Lisäksi potilas voi tehdä selvityspyynnön potilastietojen käsittelystä tai virheen oikaisuvaatimuksen. Potilasasiavastaavat auttavat asiakkaan ja potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa.

Henkilökunnan ohjeet potilaskertomuksen laatimiseen (hoitosuunnitelma mukaan lukien) ja luovuttamiseen löytyvät Johtajaylilääkärin ohjeesta *Potilaskertomusopas*. Eetterin (HUSin intranet) tietosuojasivuston sivuilla Tietojen luovutus on kuvattu käytännönläheisesti toimintaperiaatteet työntekijöille. HUSissa toimii tietosuojatyöryhmä, joka ohjeistaa ja linjaa asiakkaan ja potilaan tiedonsaantiin liittyvissä asioissa.

HUS Psykiatrian perehdytysohjeet sisältävät potilaskertomusoppaaseen tutustumisen. Edelleen perehdytyksen yhteydessä tutustutaan HUSin tietosuojasivustoon.

3.2 Itsemääräämisoikeus

Johtajaylilääkärin ohje *Potilaskertomusopas* ohjeistaa potilaan informointia, yhteisymmärryksessä toimimista ja potilaan tahdonilmaisujen kirjaamista.

Itsemääräämisoikeus on potilaan hoidossa johtava periaate ja se tarkoittaa potilaan vapaaehtoisuutta hoitoon ja osallistumista itseään koskevaan päätöksentekoon riittävän ja ymmärrettävän tiedon pohjalta.

Potilaan hoidon turvaamiseksi joudutaan joskus rajoittamaan potilasta. Johtajaylilääkärin ohje *Potilaaseen kohdistuvat rajoittamis- ja suojaamistoimenpiteet somaattisessa hoidossa*, ohjeistaa rajoittamis- ja suojaamistoimenpiteiden perusteista, käytöstä päättämisestä sekä toteuttamisesta. Suojaamis- ja rajoitustoimenpiteiden käyttöä seurataan yksikökohtaisesti.

Mielenterveyslaki ja laki kehitysvammaisten erityishuollosta sisältävät määräykset, joita noudatetaan tilanteissa, joissa potilaita hoidetaan tahdosta riippumatta. HUS Psykiatrian ohje Käsikirja mielenterveyslain mukaisista tahdosta riippumattomista menetelmistä tarkentaa, miten potilaan itsemääräämisoikeutta rajoitetaan lain mukaisesti rajoittamisen ollessa välttämätöntä. Käsikirjaan liittyen HUS Psykiatrialla on erillistä koulutusmateriaalia perehdytyksissä käytettäväksi.

Taulukkoon 15 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut mielenterveyslain mukaisten tahdosta riippumattomien menetelmien näkökulmasta.

Kehitysvammapsykiatrian osastoilla on käytössä Käsikirja itsemääräämisen vahvistamisesta ja rajoitustoimenpiteiden käytön vähentämisestä HUS-yhtymän kehitysvammalääketieteen palveluissa. Lisäksi yksikössä kokoontuu moniammatillinen Itsemääräämisoikeustyöryhmä kerran kuussa, tavoitteena asiakkaiden itsemääräämisoikeuden tukeminen ja rajoitteiden käytön vähentäminen.

Taulukkoon 16 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut kehitysvammaisten erityis- huoltolain mukaisten tahdosta riippumattomien menetelmien näkökulmasta.

3.3 Asiakasosallisuus

Asiakkaalla tarkoitetaan HUSin asiakkaita ja alueen asukkaita: palvelun käyttäjiä sekä niihin oikeutettuja henkilöitä. Asiakasosallisuus on koko organisaation, jokaisen johtajan ja ammattilaisen vastuulla olevaa toimintaa. Asiakkaiden osallistumista ohjaa HUSissa asiakasosallisuusohjelma (Ohjepankissa). HUSin verkkosivuilla kerrotaan asiakasosallisuuden eri muodoista: miten potilaat voivat vaikuttaa ja osallistua palveluiden suunnitteluun, toteuttamiseen, kehitykseen ja arviointiin (Tietoa meistä – Kehittäminen – Asiakasraadit, kokemusasiantuntijat ja OLKA-toiminta).

Psykiatrialla toimii kaikilla linjoilla koulutettuja kokemusasiantuntijoita, he osallistuvat laaja-alaisesti tulosityksikön toiminnan kehittämiseen ja arviointiin. Kokemusasiantuntijat toimivat ammattilaisten rinnalla johto- ja kehittämissyryhmissä, erilaisissa hankkeissa ja koulutustehtävissä, he myös tukevat hoidossa olevia asiakkaita yhteistyössä ammattilaisten kanssa. Lisäksi Psykiatrialla toimivat koko tulosityksikön yhteinen asiakasraati ja Oikeuspsykiatrian potilaiden kuntoutujaraati. Ammattilaiset voivat kääntyä raatien puoleen erilaisissa toimintaan liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi HUSin tutkimusraadissa on jäsenenä Psykiatrian kokemusasiantuntijoita. Psykiatrian kokemusasiantuntijatoimintaa koordinoivat linjakohtaiset koordinaattorit ja yksikkökohtaiset yhdyshenkilöt yhteistyössä kliinisen asiantuntijan kanssa.

Taulukkoon 1 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut asiakasosallisuuden näkökulmasta

3.4 Muistutukset, kantelut ja potilasvahinkoasiat

Hoitoonsa tyytymättömällä potilaalla on aina mahdollisuus tehdä muistutus, kantelu viranomaiselle tai korvaushakemus potilasvakuutuskeskukseen. Ohjeistus potilaalle löytyy HUSin verkkosivuilla (Oikeutesi potilaana). Tarvittaessa potilasasiavastaavat auttavat sopivimman toimintatavan etsimisessä.

Muistutusten, kanteluiden ja potilasvahinkojen käsittelyssä ja seurannassa noudatetaan Johtajaylilääkärin ohjetta *Muistutusten, potilasvahinkoasioiden, kanteluiden, valitusten ja selvityspyyntöjen käsittely*.

HUS Psykiatrialla on selkeä kuvattu prosessi johtajaylilääkärin ohjeen noudattamisesta ja vastauspohjat asioita käsitteleville työntekijöille. Aiheellisia muistutuksia ja niiden edellyttämiä korjauksia käsitellään säännöllisesti. Samoin viranomaisilta saadut palautteet käsitellään tulosityksikön johtoryhmässä.

Taulukkoon 2 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut muistutusten, kanteluiden ja potilasvahinkoasioiden näkökulmasta.

4 Palvelujen ja hoidon saatavuus sekä yhdenvertaisuus

HUSin yhteiset periaatteet hoidon tarpeen arvioinnissa ja hoitoon pääsyn toteutumisen seurannassa on kuvattu Omavalvontaohjelmassa. Asianmukaiset ja ajantasaiset potilaskirjaukset (erityisesti jonottamisen syy -koodien käyttö, ks Johtajaylilääkärin ohje *Jonottamisen syy -koodien käyttö, kun potilas odottaa kiireetöntä erikoissairaanhoidoa*) turvaavat osaltaan oikea-aikaisen hoitoon pääsyn ja odotusaikojen todenmukaisen raportoinnin.

Lähetteiden käsittelyyn, jonohoitajien ja hoitoon pääsyn seurantaan osallistuvan henkilöstön suositellaan suorittavan kiireettömän hoitoon pääsyn -verkkokurssin (Duodecim Oppiportti Potilaiden pääsy kiireettömään erikoissairaanhoidon).

Linjajohtajat seuraavat omalla alueellaan lähetekäsittelyä ja hoitoon pääsyä. Linjat raportoivat poikkeamat ja niiden syyt kerran kuussa tulosityksikön hallintoon. Toistuvissa poikkeustilanteissa linjajohto käsittelee tarvittavia toimenpiteitä tulosityksikön johtajan kanssa.

Taulukkoon 3 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut palvelujen ja hoidon saatavuuden sekä yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

5 Ehkäisevä, havaitseva ja korjaava laatu- ja potilasturvallisuustyö

5.1 Varautuminen, toimintaturvallisuus, riskienhallinta

Varautuminen

HUS-yhtymän varautumisen periaatteita on kuvattu Omavalvontaohjelmassa.

HUSin varautumiseen liittyvän ohjeistuksen kokonaisuuteen kuuluvat muun muassa Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet, HUS Valmiusohje sekä HUSin Lääkinällinen valmiussuunnitelma. Sairaalamohtaisissa sekä eräissä toimintokohtaisissa

valmiussuunnitelmissa määritellään tehtävät ja toiminta normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tietojärjestelmien häiriötilanteisiin varaudutaan erillisin jatkuvuussuunnitelmin.

Organisaation turvallisuustoiminnalla ja siihen liittyvällä suunnittelulla pyritään suojaamaan HUSin tärkeitä arvoja, kuten potilaita, henkilökuntaa, omaisuutta, tietoja, kiinteistöjä, tieto- ja viestiliikenneyhteyksiä sekä julkisuuskuvaa erilaisilta kielteisiltä tai ei-toivottuilta seurauksilta. Turvallisuustyö perustuu riskien tunnistamiseen, tunnistettujen riskien hallintaan sekä tehokkaaseen toimintaan mahdollisen riskin realisoituessa.

Toimitilaturvallisuus

Sairaala- ja kiinteistökohtaisissa turvallisuus- ja pelastussuunnitelmissa HUSin intranetissä (Eetteri) on kuvattu

- palo- ja poistumisturvallisuuden ohjeet
- kiinteistön kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuden ohjeet
- henkilöturvallisuuden ohjeet.

Jokainen yksikkö laatii

- turvallisuussuunnitelman (sisältää mm. palo- ja poistumisturvallisuuden ohjeituksen, toimitilojen ja omaisuuden suojaamisen ohjeet)
- poistumisturvallisuusselvityksen.

Kiinteistö- ja yksikkökohtaiset suunnitelmat tulostetaan myös paperiversioina ja henkilökunta tutustuu niihin dokumentoidusti (esim. lukukuittaus). Suunnitelmat päivitetään vähintään kerran vuodessa.

Jokainen HUSin työntekijä osallistuu paloturvallisuuskoulutukseen vähintään viiden vuoden välein. Paloturvallisuuden verkkokoulutukset ovat suositeltavia. Lisäksi jokaiselle työyksikölle suositellaan säännöllisiä omatoimisia palo- ja poistumisturvallisuusharjoituksia.

Toimitilaturvallisuuden eri osa-alueita seurataan osana säännöllisesti toteutettavia työyksiköiden työturvallisuuskierroksia, joilla muun muassa tarkistetaan suunnitelmien ajantasaisuus ja henkilöstön lukukuittaukset.

Esihenkilöt (osastonhoitajat, lääkäreiden esihenkilöt) ohjeistavat, mahdollistavat, seuraavat ja dokumentoivat henkilö- ja paloturvallisuuskoulutuksien suorittamista sekä yksikkökohtaisten harjoitusten järjestämistä.

HUSin kiinteistöjä johdetaan, ylläpidetään ja kunnostetaan pitkäjänteisesti. Kiinteistöjen huoltotoiminta toteutetaan huoltokirjan avulla suunnitelmallisesti ja säännöllisesti. Kiinteistöjen kuntoa seurataan huolloissa, tarkastuksissa ja kuntotutkimuksia tehden ja näiden perusteella ohjataan kunnossapito ennakoivasti korjaamaan laitteita, koneita ja rakenteita, jotka ovat tulossa vaihtokuntoon. Huollon ja kunnossapidon resursseja

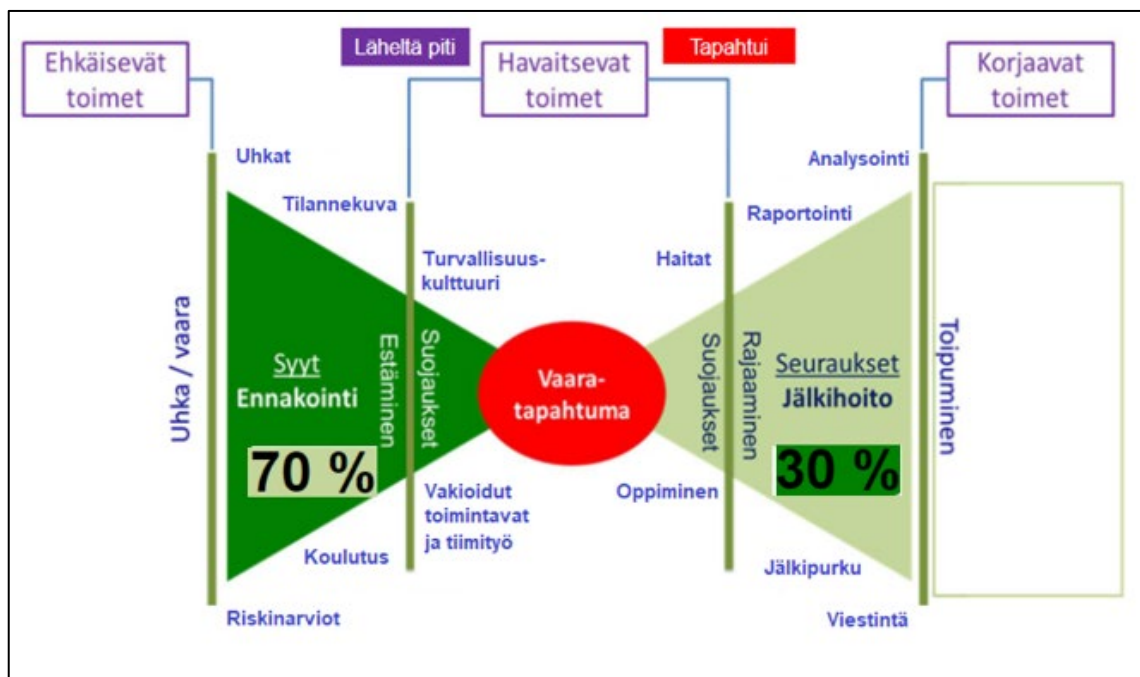
seurataan neljännesvuosittain pidettävässä Kiinteistötoimen ohjausryhmässä. Menettelytavat ohjeistetaan käyttäjille HUSin intranetissä (Eetteri).

Toimitiloja koskevat, viranomaisen edellyttämät tarkastukset päivämäärineen dokumentoidaan kunkin kiinteistön huoltokirjaan. Diagnostisen toiminnan edellyttämät viranomaisluvut on kuvattu Diagnostiikkakeskuksen toimintakäsikirjassa.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan periaatteet kuvataan HUSin Omavalvontaohjelmassa.

Potilasturvallisuuden riskienhallinnan näkökulmasta riskienhallinnan kokonaisuutta voidaan kuvata riskirusetin avulla, jossa eritellään ehkäisevät, havaitsevat ja korjaavat toimet (Kuva 1).



Kuva 1. Riskirusetti potilasturvallisuuden riskienhallinnan kokonaisuuden kuvaamiseen (mukaillen Heinijoki ja Pommelin 2019).

5.2 Henkilöstösuunnittelu, osaaminen ja työhyvinvointi

Henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnittelun lähtökohtana HUSissa ovat toiminta ja sen edellyttämä osaaminen, tulevaisuuden tarpeiden ennakointi sekä talouden reunaehdot. Henkilöstömitoituksen määrittämisessä hyödynnetään kuormitukseen, tehokkuuteen, taloudellisuuteen, työhyvinvointiin ja laadunvarmistukseen liittyviä tunnuslukuja. Henkilöstörakenteen tulee tukea korkeatasoista erikoissairaanhoidon toimintaa ja tuottavuutta. Esihenkilöllä/on

käytännössä keskeinen rooli laadukkaana työn varmistajana, suunnannäyttäjänä sekä kehityksen ohjaajana.

Rekrytointi, kelpoisuusehdot ja rikostaustan tarkistaminen

Henkilöstöllä tulee olla koulutustaan vastaavat tehtävät sekä selkeä tehtäväkuva ja työnjako. HUSin työpaikkailmoituksiin tulee kuvata kulloinkin voimassa oleva tehtävänimike ja kelpoisuusehto.

Terveydenhuollon ammattitehtäviin voidaan valita henkilö, joka on suorittanut tehtävän edellyttämän ammattitutkinnon ja hänellä on Valviran myöntämä oikeus toimia laillistettuna terveydenhuollon ammattihenkilönä ja käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä tai lupa harjoittaa asianomaista ammattia. Opiskelijoiden tilapäinen toiminta laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä on kuvattu HUSissa rekrytointin pysyväsivohjeessa.

Rekrytoidessa palkkaava esihenkilö tarkistaa aina ennen päätöstä työsuhteen aloittamisesta työnhakijan/virkkaa hakeneen kelpoisuuden ja oikeuden harjoittaa terveydenhuollon ammattia Suomessa. Kelpoisuus tarkastetaan alkuperäisistä tutkintotodistuksista. Työntekijä merkitsee Harppiin tutkintotodistusten tiedot, jotka esihenkilö hyväksyy.

HUSin Pysyväsivohjeen *Rikostaustan selvittäminen lasten kanssa työskenteleviltä* mukaisesti työnantajan tulee selvittää lasten kanssa työskentelevien rikostausta. Valvontalain (741/2023) perusteella myös iäkkäiden ja vammaisten kanssa työskentelevien rikostausta tulee selvittää.

Perehdytys, osaamisen kehittäminen ja ylläpitäminen

Henkilökuntaa kannustetaan oman osaamisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Järjestelmällisellä perehdytyksellä varmistetaan, että uusi työntekijä ja myös pitkältä poissaolojaksoilta palaava työntekijä oppii työnsä ja tehtävänsä. Perehdytys toteutetaan HUSin perehdytysohjelman sekä yksikkökohtaisen perehdytysohjelman mukaan. Osaamisen kehittämisen keinoja, kuten työkiertoa, mentorointia, verkko-oppimista, oppisopimuskoulutusta tai erilaisia kehittämishankkeita toteutetaan monipuolisesti.

Psykiatrialla perehdytys muodostuu HUS perehdytyksen lisäksi psykiatrian ammattiryhmä- ja potilasryhmäkohtaisista perehdytysohjelmista. Esihenkilön vastuulla työsuhteen alussa on räätälöidä perehdytys huomioiden työntekijä aiempi osaaminen sekä työsuhteen kesto.

Työhyvinvointi syntyy yhteisestä arjesta, jossa jokainen huslainen on vastuussa oman työyhteisönsä hyvinvoinnista. Työnantaja ja esihenkilöt vastaavat työstä ja työoloista ja turvallisten työolosuhteiden kehittämisestä. Jokainen työntekijä huolehtii osaltaan turvallisten toimintatapojen noudattamisesta. Hyvällä yhteistoiminnalla ehkäistään ja ratkaistaan työyhteisöjen muutos-, kriisi- ja häiriötilanteita ja lisätään näin työhyvinvointia.

Taulukkoon 4 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut henkilöstösuunnittelun, osaamisen ja työhyvinvoinnin näkökulmasta.

5.3 Potilashoidon yhtenäiset toimintamallit

HUSissa on viisi näyttöön perustuvaa potilashoidon yhtenäistä toimintamallia: 1) kaatumisten ja putoamisten ehkäisy, 2) painevaurioiden ehkäisy, 3) vajaaravitsemuksen ehkäisy, 4) kivun hoito ja 5) suun hoito. Ne ovat osa potilaan laadukasta ja turvallista hoitoa ja toteutetaan moniammatillisesti yhdessä potilaan ja hänen läheistensä kanssa. Toimintamallien käyttöä ohjataan Johtajaylilääkärin ohjeilla *Kivun arviointi ja hoito HUSissa* sekä *Ravitsemuksen turvaaminen HUS-sairaaloissa*. Lisäksi toimintaohjeita eri toimintaympäristöihin löytyy Ohjepankista ja HUSin verkkosivuilta kohdasta Yhtenäiset toimintamallit. Työntekijät koulutetaan toimintamallien käyttöön. Toimintamallien toteutumista seurataan kuukausittain eri tietojärjestelmistä saatavilla raporteilla. Tulosityksiköillä on myös mahdollisuus kuvata omia, tulosityksikkökohtaisesti määriteltyjä laadunhallinnan ja potilasturvallisuuden yhtenäisiä toimintamalleja tai prosesseja.

Taulukkoon 5 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut potilashoidon yhtenäisten toimintamallien näkökulmasta.

5.4 Lääkehoidon turvallisuus ja lääkehuollon asianmukaisuus

Lääkitysturvallisuuden eli lääkehoidon turvallisen toteuttamisen näkökulmasta omavalvonnan kannalta keskeisin dokumentti on lääkehoitosuunnitelma, joka laaditaan vuosittain HUS-, tulosityksikkö- ja vastuuyksikkötasoisesti yhteiselle johtajaylilääkärin hyväksymälle lääkehoitosuunnitelmapohjalle (21.12.2023) ja joka tallennetaan Ohjepankkiin. Lääkehoitosuunnitelmaan on koottu yhteen kaikki lääkehoitoprosessia ja lääkehuoltoa koskevat toimintatavat ja ohjeet (mm. johtajaylilääkärin ohjeet ja HUS Apteekin ohjeet).

Lääkeviranomaiset (EMA, Fimea) vastaavat lääkevalmisteiden turvallisuudesta lääkkeiden myyntilupaprosessin avulla. HUSin näkökulmasta keskeistä on haittavaikutusten sekä tuotevirhe-/lääkeväärennösepäilyjen ilmoittaminen sekä lääkkeiden takaisinvetoprosessi tuotevirhe- ja lääkeväärennösepäilytilanteissa.

Lääkehuollon asianmukaisuuden omavalvonnan keskeisiä keinoja ovat lääkekulutuksen ja -kustannusten seuranta, uuden kalliin lääkkeen käyttöönoton arviointi, peruslääkevalikoimaan kuulumattoman lääkkeen ja kokeilukäytön perustelu, mikrobilääkekulutuksen ja resistenssitilanteen seuranta sekä varautumisen näkökulmasta lääkkeiden velvoitevarastointi.

HUS Apteekki ylläpitää Fimean edellyttämää lääkkeiden velvoitevarastoa sekä omaehtoista varastointia. Tulosityksikkö informoi HUS Apteekkiä mahdollisista lääkehoitokäytäntöjen muutoksista. Lääkehoidon turvallisuuden ja lääkehuollon asianmukaisuuden

omavalvontaan tarvittavaa tietopohjaa on ryhdytty HUSissa rakentamaan osana tietojoh-
tamisen kokonaisuutta.

*Taulukkoon 6 on koottu lääkitysturvallisuuden ja lääkehuollon asianmukaisuuden
omanvalvonnan keskeiset keinot ja niihin liittyvät vastuut, jotka kaikki on kuvattu tar-
kemmin lääkehoitosuunnitelmassa ja siihen linkitetyissä ohjeissa.*

5.5 Infektioturvallisuus

Infektioidentorjunnan tavoite on estää hoitoon liittyviä infektioita ja mikrobilääkkeille
vastustuskykyisten mikrobien leviämistä. Torjuntatoimet perustuvat oikeisiin toimintata-
poihin ja koulutukseen sekä seurantaan. Näitä kaikkia tulee mitata ja mahdollisiin poik-
keamiin reagoida.

Seuranta yksiköissä

Infektioidentorjunnan mittarit HUSissa on kuvattu Ohjepankissa olevassa infektioidentor-
juntasuunnitelmassa.

*Taulukossa 7 on lueteltu HUSissa käytössä olevat infektioidentorjunnan mittarit, jotka
koskevat HUS Psykiatria.*

5.6 Laiteturvallisuus

Potilaiden diagnostiikkaa ja hoitoa toteutetaan usein käyttämällä lääkinnällisiä laitteita.
Lääkinnällisten laitteiden valmistaminen on yhtenäisesti säänneltyä EU:n alueella. Suo-
messä myös lääkinnällisten laitteiden ammattimainen käyttö terveydenhuollossa on lailla
säädeltyä.

Ammattimaisen käytön vaatimukset

Potilaiden diagnostiikassa ja hoidossa voidaan käyttää CE-merkittyjä lääkinnällisiä lait-
teita, omavalmistettuja tai yksilöllisesti valmistettuja laitteita ja poikkeusluvan saaneita
laitteita. Lääkinnällisiä laitteita hankittaessa on huomioitava valmistajan laitteelleen
antama käyttötarkoitus sekä mahdolliset rajoitukset. Laitteita saa käyttää valmistajan
ohjeiden mukaisesti riittävän koulutuksen ja kokemuksen perusteella. Käyttäjän on teh-
tävä laitteen käytön yhteydessä tapahtuneista vaaratilanteista viranomaisilmoitus. Laitteet
pitää pystyä jäljittämään turvallisuuspoikkeamien yhteydessä laiteyksilöön tai potilaaseen
saakka. Jokaisessa vastuuyksikössä on laitevastaava, joka yhteistyössä esihenkilön kanssa
huolehtii asianmukaisesta laitteiden ylläpidosta.

*Taulukkoon 8 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut laiteturvallisuuden näkökul-
masta.*

5.7 Tietosuoja

HUS-yhtymän tietosuojatyö perustuu yleiseen EU:n tietosuoja-asetukseen sekä muuhun tietosuojatyötä ohjaavaan lainsäädäntöön, kuten asiakastietolakiin. HUS-yhtymän Henkilörekisterihallinnon ohjeessa kuvataan eri henkilörekisterien vastuuhenkilöt sekä EU:n tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle eli HUS-yhtymälle ja henkilötietojen käsittelijöille säädetyt tehtävät, vastuut sekä eri rekisterejämme koskevat päätöksentekovaltuudet. Tietosuojaselosteet ja informoinnit löytyvät HUSin verkkosivuston etusivun alaosan tietosuoja-linkistä.

HUSin sisäisen intranetin tietosuojasivustolle on koottuna kaikki tietosuojaan liittyvä ohjeistus henkilökunnalle, myös toimintatapa tietoruvaloukkauksissa sekä ohjeistus tietosuojan vaikutusten arviointeihin. Kaikki asiakas- ja potilastietojen kirjaamiseen, käsittelyyn, valvontaan ja seurantaan liittyvä ohjeistus löytyy Tietosuojasivuston sivulta Tietosuoja-ohjeet sekä Ohjepankista.

HUS-yhtymän tietosuojavastaavana toimii Petri Hämäläinen, tietosuoja@hus.fi.

HUS Psykiatrialla varmistetaan, että tietosuojaohjeistukseen tutustuminen kuuluu perehdytysohjelmaan. Yksiköissä kiinnitetään huomioita tietosuojajätteen asianmukaiseen käsittelyyn.

Taulukkoon 9 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut tietosuojan näkökulmasta.

5.8 Tietoturvaluisuus

Tietoturvaluisuuden tavoitteet määritellään HUSin tietoturvaluuspolitiikassa (Ohjepankki). HUSin Tietoturvaluusuunnitelman (versio 1.1 15.8.2023) ja sen päivittämisen vastuuhenkilönä toimii HUSin hallintoyllilääkäri.

Tietoturvaluuspolitiikan tavoitteena on turvata:

- HUSin tuottamien ja järjestämien palvelujen häiriötön toiminta (eli potilashoidon jatkuminen ilman, että tietotekniset häiriöt hankaloittaisivat töitä).
- HUSin omistaman ja hallinnoiman tiedon saatavuus (eli esimerkiksi että potilaan hoitoa varten tarvittavat tiedot olisivat tietojärjestelmästä saatavissa, kun niitä tarvitaan).
- HUSin omistaman ja hallinnoiman tiedon (ml. henkilörekisterit) eheys (eli esimerkiksi että potilastietojärjestelmien näyttämän tiedon oikeellisuuteen voidaan luottaa hoitoon liittyviä päätöksiä tehtäessä. Esimerkiksi niin, että laboratoriotuloksen arvo on sama, joka saatiin laboratoriossa mitattua, eikä se muutu tuloksen siirtyessä järjestelmästä toiseen).
- HUSin hallussa olevan salassa pidettävän tiedon (esimerkiksi potilas-/asiakastiedot) luottamuksellisuus (eli esimerkiksi että potilas voi luottaa siihen, että hänen hoitoonsa liittyvät tiedot pidetään salassa ja hän voi avoimesti kertoa oireistaan).
- HUSin henkilöstön oikeudet.

- HUSin taloudelliset edut.

Jokainen HUSin työntekijä on vastuussa tietoturvallisuudesta. Esihenkilöillä ja johdolla on muita työntekijöitä suurempi vastuu myös siinä, että toimintatavat järjestetään tietoturvallisuutta tukeviksi.

Taulukkoon 10 on koottu omaavalvonnain keinoja ja vastuut tietoturvallisuuden näkökulmasta.

5.9 Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittaminen ja käsittely

HaiPro-järjestelmää käytetään potilasturvallisuusasetuksen (341/2011) velvoittamaan potilasturvallisuuteen liittyvien vaaratapahtumien ilmoittamiseen ja käsittelyyn.

Vaaratapahtumalla tarkoitetaan potilaan turvallisuuden vaarantavaa tapahtumaa, joka aiheutti (tapahtui potilaalle) tai olisi voinut aiheuttaa haittaa potilaalle (läheltä piti -tilanne tai muu potilasturvallisuuteen liittyvä havainto).

Potilaan ja omaisen vaaratapahtumailmoitukset ohjautuvat tapahtumayksiköiden HaiPro-käsittelijöille. Ilmoitukset käsitellään samalla tavalla kuin henkilöstön tekemät HaiPro-ilmoitukset. Potilaiden ja omaisten tekemiin vaaratapahtumailmoituksiin ei anneta erillisiä vastauksia.

Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumatietojen koostaminen, raportointi ja seuranta on kuvattu tarkemmin johtajaylilääkärin ohjeessa *Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittaminen ja käsittely*.

HUS-riskit -järjestelmä ja muut ilmoituskanavat

HUSissa on edellä kuvatun HaiPro-järjestelmän lisäksi käytössä useita eri kanavia toiminnan riskien ja poikkeamien ilmoittamiseen ja raportointiin.

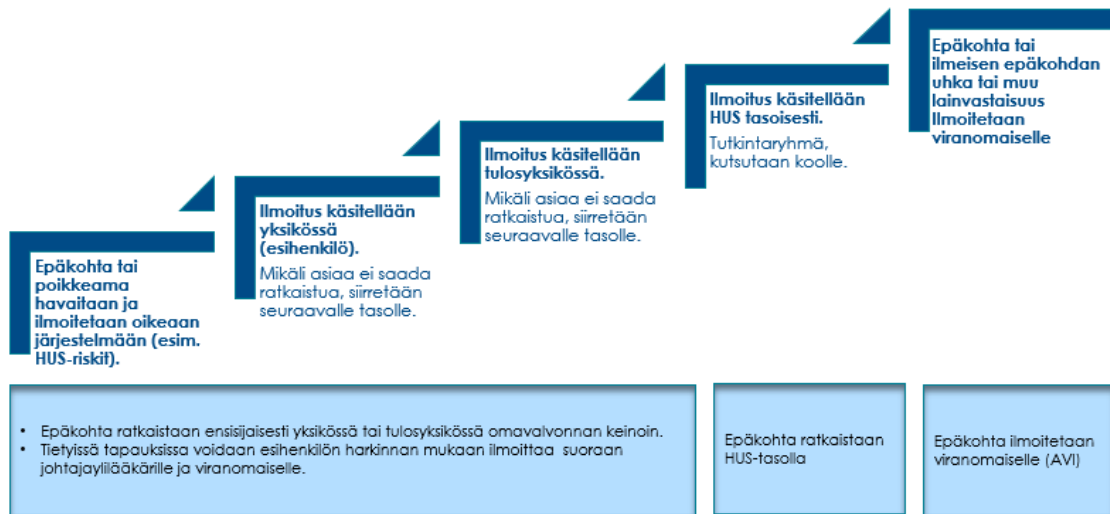
Ilmoitusjärjestelmät ja eri ilmoitustyyppit kuvataan oheisessa taulukossa.

Ilmoitus	Sisältö	Ohjeistus
HUS Riskit-järjestelmä		
Tapahtumaraportti	Väkivalta- ja uhkatilanteet, ilkivalta, murrot, varkaudet ja ryöstöt, tulipalot, sähkökatkot	Työsuojelu: Työpaikkaväkivallan torjuntaopas
Tapaturmailmoitus	Työ-, työmatkatapaturmat	Menettelytapaohje työtapa- turman sattuessa
Ammattitauti-ilmoitus	Epäily ammattitaudista tai muusta työperäisestä sairaudesta	Menettelytapaohje työtapa- turman sattuessa
Biologinen altistuminen	Veritapaturmat, tuberkuloosi- ja COVID-19- sekä muut biologiset altistumiset	Työterveyshuollon ohjeet biologisista altistumisista
Lääkintälaitteen vaaratilanneilmoitus	Lääkintälaitteen vaaratilanne	JYL-ohjeet lääkintälaitteista

Ilmoitus	Sisältö	Ohjeistus
Ympäristöilmoitus	Jätehuoltoon, kemikaaleihin, päästöihin sekä sisäympäristöön liittyvät häiriöt	HUS-Riskit-käyttöohje
Laatuilmoitus	Ilmoitus tietyn palvelun/tuotteen laadusta, toimitusajasta tai tilauksen ja toimituksen vastaavuudesta (tiedyt tukipalvelut)	HUS-Riskit-käyttöohje
Turvallisuushavaintoilmoitus	Ilmoitus vaaranpaikoista ja havaituista turvallisuuspuutteista. Ehdotukset myös turvallisuutta parantavasta tai kehittävästä toimenpiteestä	HUS Työturvallisuusopas
Henkilöriski-ilmoitus	Potilasturvallisuuden vaarantavat, rikos, petos- ym. prosessit	Pysyväisohje: Henkilöriski-ilmoitus
Tartuntatautikysely	Ilmoitus tartuntatautilain mukaisesta suojasta ja terveydentilasta	JYL-ohje: HUSin työntekijöitä, vuokratyöntekijöitä ja harjoittelussa olevia opiskelijoita koskeva tartuntatautilain soveltaminen
Tietoturvaloukkausilmoitus	Ilmoitus EU:n tietosuoja-asetuksen mukaisesta tietoturvaloukkauksesta.	Tietosuojaohjeet Eetterissä
Asiakaspalautteet		
Asiakaspalauttejärjestelmä	Avoin palaute, suosittelu	Asiakaspalauttejärjestelmän ohjeet
HUS Audit		
Sisäiset auditoinnit	Havainnot omasta toiminnasta	Menettelyohje: Sisäiset auditoinnit ja arvioinnit
First whistle		
Turvallisuushäiriö	Ilmoittajansuojelulaissa tarkoitetut ilmoitukset	Ohje Eetterissä

Omasta toiminnasta saadaan tietoa systemaattisen, suunnitelmallisen tiedon keruun kautta, toiminnan aikana havaittujen poikkeamien ja toisaalta myös tunnistettujen hyvien käytäntöjen avulla. Esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilöstöä on vuorossa suunniteltua vähemmän ja havaitaan potilasturvallisuuden vaaratapahtuma tai läheltä piti- tapahtuma, tehdään HaiPro-ilmoitus, ja myötävaikuttaneeksi syyksi merkitään ainakin henkilökunnan/miehityksen määrä/osaaminen (työympäristöstä ja resursseista). Ilmoituskanavien lisäksi tietoa toiminnasta saadaan potilashallinnollisten asioiden käsittelystä (muistutukset, kantelut, potilasvahingot) ja potilasasiavastaavilta.

Eri kanavista nousseiden ilmoitusten ja havaintojen käsittelyn periaatteet raportointitehtävien kuvataan yhteisissä ohjeissa (kuva 2). Kaikkien ilmoitusten raportit ja yhteenvedot katselmoidaan osana joko organisaation eri tasojen johtoryhmien tai tehtävään erikseen nimettyjen työryhmien työskentelyä. Katselmoineissa on tärkeää tehdä johtopäätöksiä havainnoista ja ryhtyä tarvittaessa kehittämistoimenpiteisiin. Mikäli toiminnassa havaittaisiin sellainen poikkeama tai häiriö (epäkohta), jota ei organisaatiossa omin voimin saataisi korjattua, asiasta ilmoitetaan terveydenhuollon organisaatioita valvoville viranomaisille (Aluehallintovirasto tai Valvira).



Kuva 2. Ilmoitusten ja poikkeamien käsittelyn periaatteet.

Taulukkoon 11 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittamisen ja käsittelyn näkökulmasta.

5.10 Auditoinnit ja arvioinnit

Sisäiset auditoinnit ja arvioinnit

HUS-yhtymän potilashoitoa antavia vastuuyksiköiden laatua ja potilasturvallisuutta arvioidaan ja kehitetään sisäisillä potilasturvallisuuden auditointikäynneillä ja vertaisarvioinneilla. Vertaisarvioinneilla tarkoitetaan toimintaa, missä työntekijät arvioivat toistensa toimintaa suhteessa ohjeisiin.

Sisäisten auditointien peruseriaatteina ovat riippumattomuus sekä potilaslähtöisyys. Sisäisiä auditointeja kliinisissä tulosyksiköissä kouluttaa ja koordinoi LAAPO-yksikkö, joka laatii myös yhdessä tulosyksiköiden kanssa auditointiohjelman. Auditointiohjelma laaditaan riskiperusteisesti siten, että suunniteltuja käyntejä kohdennetaan niihin yksiköihin, missä on suurin todennäköisyys ja riski potilasturvallisuuden kannalta. Riski voi liittyä toiminnan luonteeseen, potilasvaaratapahtumiin tai esimerkiksi muutoksiin yksikön toiminnassa.

Ennalta suunniteltujen auditointien lisäksi tehdään ennalta suunnittelelmattomia sisäisiä auditointikäyntejä silloin, kun toiminnassa havaitaan epäkohtia. Auditoinneissa kirjataan havaintoja, jotka voivat olla poikkeamia, kehityskohteita tai hyviä käytäntöjä. Poikkeama kirjataan silloin, kun ennalta asetettu vaatimus ei täyty. Vaatimukset tulevat HUSin dokumentaatiosta, lakisäätelistä ohjelmista ja suunnitelmista sekä lainsäädännöstä. Havaittuja hyviä käytäntöjä pyritään ottamaan mahdollisimman laajasti käyttöön toiminnassa.

Sisäiset auditoinnit toimivat HUSissa oman toiminnan arvioinnin ja kehittämisen ohella myös lainsäädännön tarkoituksena tarkastuskäynteinä, joista toimitetaan tarkastuskertomus aluehallintovirastolle.

Sisäisten auditointien lisäksi laatu ja potilasturvallisuutta arvioidaan erilaisten vertaisarviointien avulla. Esimerkkinä vertaisarvioinneista on käsihygieniahavainnointi. Vertaisarviointien tulosten perusteella tehdään havaintoja toiminnasta, korjataan epäkohtia ja otetaan käyttöön hyviä käytäntöjä.

Taulukkoon 12 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut sisäisten auditointien ja arviointien näkökulmasta.

Palveluntuottajien auditoinnit

HUS-yhtymä hankkii potilashoidon palveluja noin 1000 palveluntuottajalta muun muassa suorahankintana ja palveluseleillä. Palveluntuottajien laatua ja potilasturvallisuutta seurataan ulkoisilla potilasturvallisuuden auditointikäynneillä. Auditointeja voidaan toteuttaa lisäksi kyselyjen avulla. Palveluntuottajien auditointeja koordinoi LAAPO-yksikkö, joka laatii yhteistyössä tulosyksiköiden kanssa auditointiohjelman. Auditointien vaatimuksena ovat sopimukset ja niiden täyttyminen, lainsäädännön vaatimukset mukaan lukien omavalvontaohjelman toteutuminen sekä toimijan omat ohjeet.

Ulkopuolisten palveluntuottajien auditointeja tehdään vastaavasti kuin sisäisiä auditointeja ennalta laaditun auditointisuunnitelman mukaisesti. Suunniteltujen auditointien lisäksi tehdään ylimääräisiä auditointeja silloin, kun toiminnassa havaitaan epäkohtia. Myös ulkoisista auditointikäynneistä laaditaan tarkastuskertomukset aluehallintovirastolle.

Auditointien lisäksi HUSin toimittaja- ja sopimushallinnan toimintamallin mukaiset käytännöt sekä hankintojen kokonaisvaltainen johtamisjärjestelmä Voitto tukevat systemaattista sopimuseurainta ja toimittajayhteistyön ennakoivaa johtamista.

Taulukkoon 13 on koottu omavalvonnan keinot ja vastuut palveluntuottajien auditointien näkökulmasta.

6 Säädöksiä

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta ja omavalvonta

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023, valvontalaki) säädetään valvovien viranomaisten vastuista ja valtuuksista sekä palvelujen järjestäjän ja palveluntuottajan velvollisuuksista sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnassa ja omavalvonnassa.

Laissa hyvinvointialueista (611/2021, hyvinvointialuelaki) säädetään hyvinvointialueiden järjestämisvastuusta, mukaan lukien palvelujen tuottamisen ohjaus ja valvonta.

Potilaan oikeudet

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992, potilaslaki) mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata ja hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan. Potilaan äidinkieli ja mahdollisuuksien mukaan potilaan yksilölliset ja kulttuurilliset tarpeet tulee huomioida hänen hoidossaan.

Lain 6 §:n mukaan potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan ja 8 §:n mukaan potilaalle on annettava hänen henkeään ja terveyttään uhkaavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen hoito.

Potilaan itsemääräämisoikeuden rajoittaminen

Tahdosta riippumattomassa hoidossa noudatetaan kulloinkin voimassa olevia mielenterveyslain (1116/1990; erit. 4a L1423/2001), päihdehuoltolain (41/1986), tartuntatautilain (1227/2016) ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) säännöksiä.

Potilastietojen käsittely

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023, asiakastietolaki) ohjaa potilasasiakirjojen sisältöä, säilyttämistä, käyttöä sekä käsittelyä. EU:n yleinen tietosuojasetus (GDPR, 2016/679) on keskeinen henkilötietojen käsittelyä ohjaava säädös.

Palvelujen ja hoidon saatavuus ja yhdenvertaisuus

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 52 § mukaan hoidontarpeen arviointi on aloitettava kolmen (3) viikon kuluessa lähetteen saapumisesta sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön. Jos hoidontarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia, on arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kolmen kuukauden kuluessa lähetteen saapumisesta. Jos hoidontarpeen arviointi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa edellyttää erikoislääkärin arviota tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia, on tutkimukset toteutettava kuuden viikon kuluessa lähetteen saapumisesta.

Hoidontarpeen arvioinnin perusteella tarpeelliseksi todettu hoito ja neuvonta on järjestettävä ja aloitettava hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä, kun hoidontarve on todettu. Kiireellisessä tapauksessa hoitoon on kuitenkin päästävä välittömästi.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä alle 23-vuotiaille hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kolmen (3) kuukauden kuluessa hoidontarpeen toteutamisesta, mikäli lääketieteelliset, hoidolliset tai muut vastaavat seikat eivät muuta edellytä.

Terveydenhuollon ammattihenkilöt

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) on keskeinen terveydenhuollon ammattihenkilöitä ohjaava säädös, joka muun muassa määrittelee oikeudesta työskennellä terveydenhuollon ammattihenkilönä ja terveydenhuollon ammattihenkilön yleiset ammattieettiset velvollisuudet.

Tietyissä tehtävissä toimivien ammattihenkilöiden rikostausta selvitetään ennen työsuhteen alkua: laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) sekä laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014). Valvontalain 741/2023 28§n perusteella myös iäkkäiden ja vammaisten kanssa työskentelevien rikostausta tulee selvittää.

Taulukko 1. Omavalvonnan keinot ja vastuut asiakasosallisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Kokemusasiantuntijat ja asiakasraati osallistuvat palvelujen arviointiin, kehittämiseen ja seurantaan.	X	X	X	Johtaa, seuraa ja arvioi kokemusasiantuntijoiden ja asiakasraadin osallistumista toimintaan tulosityksikkö- ja HUS-tasoisesti.	Varmistaa, että kokemusasiantuntijoita on nimetty erilaisiin työ- ja kehittämissyihin. Seuraa asiakasraadin osallistumista tulosityksikön palvelujen arviointiin, kehittämiseen ja seurantaan. Varmistaa, että kokemusasiantuntijatoiminnan johtaminen ja koordinointi tapahtuu asiakasosallisuusohjelman mukaisesti Huomioi kokemusasiantuntijatoiminnan kustannukset osana budjetointia ja seuraa toiminnan kustannuksia	Varmistaa, että osastokokouksessa/kehitysryhmissä, koulutuksissa on säännöllisesti mukana kokemusasiantuntija. Varmistaa, että henkilöstö tuntee kokemusasiantuntijatoiminnan ohjeistukset sekä HUS että Psykiatrian tasolla	Tietää, että voi kehittää palveluita kokemusasiantuntijan ja asiakasraadin avulla. Tietää, miten voi tarvittaessa saada yhteyden kokemusasiantuntijaan, tietää kuka koordinoi kokemusasiantuntijatoimintaa omassa yksikössä ja kuka on toiminnasta vastaava esihenkilö
Kokemusasiantuntijat, vapaaehtoiset ja järjestöt toimivat sairaalassa asiakkaiden tukena.	X			Johtaa, seuraa ja arvioi vapaaehtoisten ja järjestöjen osallistumista sairaalan asiakkaiden tukemiseen tulosityksikkö- ja HUS-tasoisesti.	Johtaa ja seuraa, että tulosityksikössä tarjotaan asiakkaille vertaistukea ja muuta vapaaehtoisten tarjoamaa tukea./	Varmistaa, että yksikössä tarjotaan asiakkaille vertaistukea ja muuta vapaaehtoisten tukea. Tuntee OLKA-toiminnan ja sen tarjoamat mahdollisuudet vapaaehtoistoiminnan koordinoimiseen yksikössä./ Järjestää henkilökunnalle koulutusta vertaistuesta. Varmistaa, että paikallinen järjestöyhteistyö toteutuu OLKA-toiminnan kautta	Kertoo kaikille asiakkaille vertaistuen mahdollisuuksista. Tuntee OLKA-toiminnan ja pyytää tarvittaessa OLKasta tukea asiakkaalleen./
Asiakaspalautteen kerääminen, käsittely ja niistä nousevat kehittämistoimenpiteet.	X	X	X	Johtaa, seuraa ja arvioi asiakaspalautteista nousevia	Varmistaa, että jokaisessa tulosityksikössä on henkilö, jonka vastuulla on seurata	Varmistaa, että jokaisella asiakkaalla on mahdollisuus antaa palautetta./	Osaa ohjata asiakkaita antamaan palautetta ja tuntee erilaiset tavat antaa palautetta./

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauttava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Asiakastyytyväisyyskyselyihin osallistuminen (esimerkiksi hoitotyön potilaspalautekysely ja kansallinen asiakastyytyväisyyskysely).				kehitystoimenpiteitä HUS-tasoisesti. Määrittelee tavoitetasot asiakastyytyväisyyskyselyille ja seuraa niiden toteutumista säännöllisesti.	asiakastyytyväisyyskyselyn tuloksia ja kehittämistoimenpiteitä. Seuraa säännöllisesti asiakaspalautteita ja niiden perusteella tehtyjä toimenpiteitä./	Huolehtii, että vastuuyksikössä on henkilö ja hänellä varahenkilö vastaamassa palautteisiin. / Suunnittelee ja toteuttaa asiakastyytyväisyyskyselyiden keräämisen.	/ Kirjaa palautejärjestelmään myös suullisesti annetut palautteet.

Taulukko 2. Omavalvonnan keinot ja vastuut muistutusten, kanteluiden ja potilasvahinkoasioiden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaa-va	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Korjaavien toimenpiteiden arviointi muistutuksen ja kanteluiden perusteella.	X	X	X	Hallintoylilääkärin johtama potilasvalitus- ja hallintoasioiden asiantuntijaryhmä arvioi tarvittaessa korjaavien toimenpiteiden tarpeen, osoittaa toimenpiteiden toteuttamisen ja seurannan vastuuhenkilöt.	Linjajohto yhteistyössä tulosyksikön kanssa arvioi korjaavien toimenpiteiden tarpeen, laatii kirjallisen suunnitelman ja osoittaa vastuuhenkilöt ja vastaa toimenpiteiden toteuttamisen seurannasta. Toimialan hallinnollinen ylilääkäri koordinoi muistutusten ja kanteluiden käsittelyä sekä niiden perusteella tarvittavia toimenpiteitä.	Vastuuyksikön esihenkilö yhteistyössä linjajohdon kanssa arvioi korjaavien toimenpiteiden tarpeen ja vastaa toimenpiteiden toteuttamisesta ja seurannasta omassa vastuuyksikössä.	Työntekijä ilmoittaa työnantajalle havainnoistaan ja voi tehdä ehdotuksia korjaavista toimenpiteistä.
Potilasvahinkoasioiden vaikuttava käsittely	X			Vastaa HUSin potilasturvallisuuden kokonaisuudesta, potilastoiminnan vakuuttamisesta ja ohjeiden laatimisesta	Vastaa potilasturvallisuuden ylläpitämisestä, osoittaa vastuuhenkilöt korjaavien toimenpiteiden toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Toimialan hallinnollinen ylilääkäri koordinoi potilasvahinkoilmoitusten käsittelyä ja niiden perusteella tarvittavia toimenpiteitä. Linjat toimittavat hallinnolliselle ylilääkärille kolme kertaa vuodessa tiedot linjoille tuleista muistutuksista ja potilasvahinkokäsittelyistä sekä arviot siitä, olivatko muistutukset aiheellisia. Hallinnollinen ylilääkäri esittää kerran vuodessa yhteenvedon muistutuksista, kanteluista ja hallinto-oikeuksien ratkaisuksista, joissa tulosyksikön toiminnassa on ollut korjattavaa	Vastuuyksikön esimies huolehtii henkilöstön perehdyttämisestä ja osaamisen ylläpitämisestä potilasturvallisuuteen ja potilasvahinkoihin liittyvissä asioissa. Esihenkilöt varmistavat, että muistutusten ja kanteluiden käsittely tapahtuu ohjeiden mukaisesti ja toimittavat eteenpäin tarvittavat tiedot.	Kirjaa potilasasiakirjoihin tapahtumat ja läsnäolleet tilanteissa, jossa syntyy epäily potilasvahingosta. Antaa työnantajalle pyydettyä selvityksen tapahtumista. Vastaa aikataulun mukaisesti itselleen tullessiin muistutuksiin tai vastaaviin tietopyyntöihin.

Taulukko 3. Omavalvonnan keinot ja vastuut palvelujen ja hoidon saatavuuden sekä yhdenvertaisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Hoidon saatavuus Lähetteiden käsittely <21 vrk	X	X		Vastaa: Johtajaylilääkäri Hallintoylilääkäri	Seuraa kuukausittain lähetteen käsittelyn aikataulua.	Vastaa, että tehtävän hoitoon osallistuva henkilökunta tuntee johtajaylilääkärin ohjeen Jonottamisen syy -koodien käyttö, kun potilas odottaa kiireetöntä erikoissairaanhoidoa.	Tuntee johtajaylilääkärin ohjeen Jonottamisen syy -koodien käyttö, kun potilas odottaa kiireetöntä erikoissairaanhoidoa. Käyttää oikein jonottamisen syy -koodeja.
Hoidontarpeen arvio <90 vrk Hoidon saatavuus <180 vrk	X	X	X	Vastaa: Johtajaylilääkäri Hallintoylilääkäri	Seuraa kuukausittain hoidontarpeen arvioinnin toteutumista. Vastaa hoidollisen resurssin vaikuttavasta ja tehokkaasta käytöstä.	Vastaa, että tehtävän hoitoon osallistuva henkilökunta tuntee edellä mainitun johtajaylilääkärin ohjeen. Vastaa hoidollisen resurssin vaikuttavasta ja tehokkaasta käytöstä. Seuraa vastaanottojen täyttöastetta.	Käyttää jonottamisen syy -koodeja edellä mainitun johtajaylilääkärin ohjeen mukaisesti. Seuraa vastaanottojen täyttöastetta.

Taulukko 4. Omavalvonnin keinot ja vastuut henkilöstösuunnittelun, osaamisen ja työhyvinvoinnin näkökulmasta

Omavalvonnin keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Henkilöstön riittävyys ja johtaminen.	X	X	X	<p>Vastaa</p> <ul style="list-style-type: none"> Työvoimatarpeen ennakoinnista ja rekrytoinnin kehittämisestä. Työnantajakuvasta ja oppilaitosyhteistyöstä. Sisäisen sijaisjärjestelmän kehittämisestä. <p>Seuraa yksiköiden henkilöstön ja poikkeustilanteiden määrää.</p>	<p>Määrittelee yksiköiden henkilöstön määrän ja rakenteen sekä varmistaa henkilöstön riittävyyden.</p> <p>Vastaa selkeästä tehtäväjaosta ja resurssien mitoituksesta.</p> <p>Määrittelee sijaisten käytön periaatteet.</p> <p>Määrittelee henkilöstömitoituksen poikkeustilanteissa.</p> <p>Seuraa yksiköiden henkilöstön ja poikkeustilanteiden määrää.</p> <p>Vastaa tuloyksikössään:</p> <p>Työvoimatarpeen ennakoinnista ja rekrytoinnin kehittämisestä. Työnantajakuvasta ja oppilaitosyhteistyöstä. Sisäisen sijaisjärjestelmän kehittämisestä sekä seuraa yksiköiden henkilöstön ja poikkeustilanteiden määrää</p>	<p>Varmistaa henkilöstön riittävyyden.</p> <p>Varmistaa, että työvuoroissa on riittävä osaaminen ja resurssi.</p> <p>Toimii tuloyksikön ohjeiden mukaisesti sijaista käytettäessä.</p> <p>Ohjaa yksikön henkilöstöä, miten toimitaan, kun henkilökunnassa on vajausta.</p> <p>Seuraa yksiköiden henkilöstön ja poikkeustilanteiden määrää.</p>	<p>Kirjaa potilaan hoitoisuusluokituksen ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Tietää, miten toimia, kun henkilökunnassa on vajausta ja toimii sovitun toimintatavan mukaisesti.</p>
Henkilöstön perehdytys, osaaminen ja osaamisen kehittäminen.	X	X	X	<p>Vastaa</p> <ul style="list-style-type: none"> Perehdyttämiskäytäntöjen kehittämisestä. Osaamiseen liittyvien prosessien kehittämisestä. 	<p>Vastaa perehdyttämisestä ja varmistaa, että työntekijät saavat perehdytyksen.</p> <p>Käy väli- ja loppukeskustelut uuden työntekijän ja opiskelijoiden kanssa.</p>	<p>Vastaa perehdyttämisestä ja varmistaa, että työntekijät saavat perehdytyksen.</p> <p>Käy väli- ja loppukeskustelut työntekijän ja opiskelijoiden kanssa.</p>	<p>Vastaa perehdyttämisestä ja oman perehdytyksen etenemisestä.</p> <p>Käy perehdytyksen sekä väli- ja loppukeskustelut perehdytysohjelman mukaisesti.</p>

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauttava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
				<ul style="list-style-type: none"> • Osaamiskartoitusten toteuttamisesta. • Kehityskeskustelukäytäntöjen kehittämistä ja sisäisen liikkuvuuden ja urakehityksen malleista 	<p>Varmistaa, että yksiköissä on riittävästi osaamista.</p> <p>Koulutussuunnitelman laadinnan varmistaminen.</p> <p>Perehtyy ja arvioi yksiköiden osaamiskartoituskyselyiden tuloksiin.</p> <p>Käy kehityskeskustelut, mahdollistaa työnohjauksen, mentoroinnin sekä henkilöstön osaamisen kehittämisen (urasuunnittelu) ja työkierron.</p> <p>Psykiatrian osaamisen kehittämistiimi yhdessä tulosyksikön ja linjajohdon kanssa vastaa:</p> <p>Psykiatrian perehdyttämiskäytäntöjen kehittämistä. Psykiatrian osaamiseen liittyvien prosessien kehittämistä. Osaamiskartoitusten sisällöllisestä kehittämistä ja toteuttamisesta. Sekä näiden pohjalta tulosyksikön koulutussuunnittelusta.</p> <p>Lisäksi: Kehityskeskustelukäytäntöjen kehittämistä ja sisäisen</p>	<p>Varmistaa, että yksikössä on riittävästi osaamista.</p> <p>Koulutussuunnitelman laatiminen.</p> <p>Koulutussuunnitelman toteutumisen mahdollistaminen ja seuranta.</p> <p>Perehtyy ja arvioi yksikön osaamiskartoituskyselyn ja käy tulokset läpi henkilöstön kanssa.</p> <p>Käy kehityskeskustelut, mahdollistaa työnohjauksen, mentoroinnin sekä henkilöstön osaamisen kehittämisen (urasuunnittelu) ja työkierron.</p>	<p>Vie itse tiedot tutkinnoistaan, mahdollisista pätevyyksistä ja täydennyskoulutuksista Harppiin.</p> <p>Vastaa osaamiskartoituskyselyihin ja käy tulokset läpi esihenkilön kanssa.</p> <p>Osallistuu kehityskeskusteluun ja tuo esille omia osaamisen, kehittämisen sekä täydennyskoulutuksen tarpeita.</p>

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
					liikkuvuuden ja urakehityksen malleista psykiatriassa. Tulosityksikötasoiset perehdytysohjeet sisältävät potilaskertomusoppaaseen tutustumisen.		Tutustuu potilaskertomusoppaaseen.
Työhyvinvointi ja työsuojelu.	X	X	X	Vastaa <ul style="list-style-type: none"> työhyvinvoinnin kehittamisestä. työhyvinvoinnin toimintatapojen ohjeistamisesta ja määrittämisestä. työturvallisuuden ja työsuojelun koordinoinnista ja yhteistoiminnasta. 	Varmistaa, että käytössä ovat turvalliset työvälineet ja laitteet. Varmistaa turvalliset toimintatapaohjeet työssä. Vastaa yhteistoiminnan toteutumisesta. Seuraa työturvallisuuskierrosten toteutumista. Tulosityksikössään vastaa: Työhyvinvoinnin kehittamisestä, työhyvinvoinnin toimintatapojen ohjeistamisesta ja määrittämisestä, sekä työturvallisuuden ja työsuojelun koordinoinnista ja yhteistoiminnasta.	Varmistaa, että käytössä ovat turvalliset työvälineet ja laitteet ja että henkilökunta tietää käyttää niitä ohjeiden mukaisesti. Seuraa HUS-riskit ilmoituksia ja toimenpiteiden toteutumista. Huolehtii riskienarvioinnin ajantasaisuudesta. Vastaa yhteistoiminnan toteutumisesta. Ohjaa henkilöstöä poikkeamailmoitusten tekemisessä HUS-riskit-järjestelmään.	Käyttää työvälineitä ja laitteita ohjeiden mukaisesti. Tietää ja osaa tehdä poikkeamailmoitukset HUS-riskit-järjestelmään. Tekee tarvittaessa kiinteistöhuoltoon pyynnön työturvallisuutta vaarantavista toimenpiteistä Osallistuu yhteistoimintakokouksiin.

Taulukko 5. Omavalvonnan keinot ja vastuut potilashoidon yhtenäisten toimintamallien näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaa-	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Kaatumisten ja putoamisten ennaltaehkäisy ja seuranta.	X	X		HUSin kaatumisten ja putoamisten ehkäisy toimintamallin ja raportoinnin kehittäminen ja koordinointi. Kaatumisten ja putoamisten seuranta HUS tasoisesti.	Seuraa kuukausittain kaatumisvaaran arviointia Apotti raporteista ja ryhtyy moniammatillisesti toimenpiteisiin, jos tavoitteisiin ei päästä. Tulosityksikkö määrittelee oman alueensa kaatumisten ja putoamisten kokonaisuuteen liittyvän seurannan tavoitetason ja mittarit linjassa HUSin strategian ja hoitotyön strategian tavoitteiden kanssa. Seuraa kuukausittain HaiPro-ilmoituksista kaatumisten ja putoamisten määrää ja tehtyjä toimenpiteitä sekä Apotin ja Power BI:n raporteja. Psykiatrian laatu päällikkö koostaa osavuositain koosteen kaikista tulosityksikön kaatumisista ja kaatuneiden kaatumisriskin arvioinnin toteutumisista osastoittain.	Varmistaa, että kaikki potilashoitoon osallistuvat hoitotyöntekijät osaavat arvioida potilaan kaatumisvaaraa ja hallitsevat kaatumisten ja putoamisten ennaltaehkäisyä./ Seuraa kaatumisvaaran arvioinnin kattavuutta potilastietojärjestelmän raporteilta. Huolehtii, että kaatumisista ja putoamisista on kirjattu HaiPro-ilmoitus, ilmoitus on käsitelty ja kehittämistoimenpiteet tehty. Esihenkilöiden vastuulla on varmistaa rakenteisen kirjaimisen toteutuminen ja osavuositain tarkastaa oman yksikkönsä tilanne laatumittareista.	Tuntee HUSin kaatumisten ja putoamisten ehkäisytoimintamallin ja toimii sen mukaisesti Kirjaa kaatumiset ja putoamiset Apottiin ja tekee HaiPro-ilmoituksen.// Kirjaa rakenteisesti potilaiden kaatumiset, kaatumisriskin arvioinnin (ikämittari) ja kaatumisenehkäisy-suunnitelman.
Painevaurioiden ennaltaehkäisy ja seuranta.	X	X		HUSin painevaurioiden ehkäisymallin raportoinnin kehittäminen ja koordinointi. Painevaurioiden seuranta HUS-tasoisesti.	Seuraa kuukausittain painevaurioriskin arviointia ja ilmaantumavuutta, astetta, anatomista sijaintia sekä painevaurioriskin arvioiden kattavuutta Apotin raporttien ja Power BI-raporteista. Ryhtyy tarvittaessa moniammatillisesti toimenpiteisiin painevaurioiden vähentämiseksi.	Varmistaa, että kaikki potilashoitoon osallistuvat osaavat arvioida potilaan ihon kunnon ja painehaavariskin sekä hallitsevat painevaurioiden ennaltaehkäisyä. Seuraa painevaurion arvioinnin kattavuutta ja painevauriopotilaiden määrää potilastietojärjestelmän raporteilta ja Power BI -raporteilta.	Tuntee HUSin/painevaurioiden ehkäisymallin ja toimii sen mukaisesti.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
					<p>Hoitotyön kliininen asiantuntija organisoii ja muistuttaa geropsykiatrian osastoilla tapahtuvista painevaurioprevalensseista ja niiden tulosten kansallisesta ja kansainvälisestä raportoinnista</p>	<p>Varmistaa, että kuukausittaiset painevaurioprevalenssit toteutuvat yksikössään.</p>	<p>Kaikilla osastoilla seurataan sidottujen potilaiden ihon kuntoa sekä kirjataan löydökset. Geropsykiatrian osastoilla arvioidaan sekä kirjataan potilaan ihon kunto kaikilta potilailta.</p>
<p>Vajaaravitsemuksen ennaltaehkäisy, hoito ja seuranta.///</p>	X	X	X	<p>HUSin vajaaravitsemuksen ehkäisy ja hoito toimintamallin ja raportoinnin kehittämisen ja koordinointi.</p>	<p>Seuraa kuukausittain vajaaravitsemusriskin arviointia ja vajaaravitsemusriskissä olevien määrää Apotin raporteilta (osa potilaat, joilla on vajaaravitsemusriski).</p> <p>Ryhtyy tarvittaessa moniammatillisesti toimenpiteisiin vajaaravitsemuksen vähentämiseksi.</p> <p>Hoitotyön kliininen asiantuntija raportoi vajaaravitsemusriskin arvioinnin tuloksista kansallisesti ja tuottaa kansallista vertailutietoa Psykiatrian laatumittareihin.</p>	<p>Varmistaa, että kaikki potilas-hoitoon osallistuvat osaavat arvioida potilaan vajaaravitsemusriskiä ja ehkäistä vajaaravitsemuksen syntymistä sekä toteuttaa potilaan yksilöllistä ravitsemushoitoa (johtajayli-lääkärin ohje Ravitsemuksen turvaaminen HUSin sairaaloissa)./</p> <p>Yhteistyö kliinisen ravitsemusterapiayksikön kanssa.</p> <p>Seuraa vajaaravitsemusriskin arvioinnin kattavuutta ja vajaaravitsemusriskissä olevien potilaiden määrää potilastietojärjestelmän yksikötason raporteilta./</p>	<p>Tuntee HUSin vajaaravitsemuksen ehkäisy ja hoito toimintamallin ja toimii sen mukaisesti./</p>

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Kivun hoidon toteutumisen seuranta.		X	X	HUSin kivunhoidon toimintamallin raportoinnin kehittämisen ja koordinointi.	Seuraa kuukausittain kivunhoidon toteutusta esim. asiakaspalautteista ja HaiPro-raportteista ja (tulevan Power BI-raportin seuranta, rakennetaan vuoden 2024 aikana) ja ryhtyy tarvittaessa moniammatillisesti toimenpiteisiin kivun hoidon parantamiseksi./	Varmistaa, että kaikki potilashoitoon osallistuvat osaavat toteuttaa potilaan yksilöllistä kivun hoitoa (johtajaylilääkärin ohje Kivun arviointi ja hoito HUSissa). Huolehtii kivun hoitoon liittyvän yksikkökohtaisen perehdytyksen ja koulutuksen järjestämisestä./ Seuraa kivun hoidon kokonaisuutta potilastietojärjestelmän raporteilta esimerkiksi osastohoidon koontinäyttö.	Tuntee HUSin kivunhoidon toimintamallin (johtajaylilääkärin ohje Kivun arviointi ja hoito HUSissa) ja toimii sen mukaisesti.

Taulukko 6. Omavalvonnan keinot ja vastuut lääkehoidon turvallisuuden ja lääkehuollon asianmukaisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
LÄÄKEHOIDON TURVALLISUUDEN OMAVALVONTA							
Lääkehoitosuunnitelma ja sen säännöllinen päivittäminen (kokoaa yhteen kaiken ohjeistuksen muun muassa viranomaisohjeet, johtajaylilääkärin ohjeet, HUS Apteekin ohjeet).	X		X	Turvallinen lääkehoito -työryhmä laatii ja päivittää HUS lääkehoitosuunnitelman lääkiturvallisuuspäällikön johdolla. Lääkehoitosuunnitelma käsitellään Sairaanhoidon johtoryhmässä ja sen hyväksyy johtajaylilääkäri ja HUS-yhtymän apteekkari.	Laatii/päivittää vuosittain moniammatillisesti HUS lääkehoitosuunnitelman pohjalta. Tarkastaa vastuuyksiköiden lääkehoitosuunnitelmat. Moniammatillinen Psykiatrian Lääkehoitosuunnitelmatyöryhmä päivittää lääkehoitosuunnitelman vuosittain. Klinikkaproviisori tukee lääkehoitosuunnitelman asianmukaisuuden varmistamisessa ja tarkastaa vuorovuosina poliklinikoiden ja osastojen lääkehoitosuunnitelmat. Lukukuittaukset kerätään (syksystä 2024 alkaen) Forms-lomakkeella tulosityksikön tasolla.	Vastaa, että laaditaan moniammatillisesti vuosittain ja että se perehdytetään henkilökunnalle. Kerää lukukuittaukset henkilökunnalta ja seuraa niiden toteutumista. Tarkistaa oman yksikkönsä työntekijöiden lukukuittaukset.	Perehtyy päivitettyyn versioon vuosittain tai työyksikköä/työpistettä vaihtaessaan ja tekee tämän jälkeen lukukuittauksen. Noudattaa ohjeita päivittäisessä työssä. Tekee lukukuittauksen Forms-lomakkeella kaikkien niiden yksiköiden osalta, joissa työskentelee. Antaa palautetta ja kehitysehdotuksia lääkehoitosuunnitelman käytettävyyden parantamiseksi seuraavalla vuodelle.
Lääkehoidon osaamisen varmistaminen ja lääkehoitoluvat.	X			Turvallinen lääkehoito -työryhmä laatii ja päivittää tätä koskevan johtajaylilääkärin ohjeistuksen yhteistyössä hoitotyön johtoryhmän kanssa. HUSin Koulutuspalvelut organisoivat, kilpailuttavat ja hankkivat lääkehoidon koulutukset.	Tarvittaessa täydentää johtajaylilääkärin ohjeen linjauksia lääkehoitosuunnitelmassa. Laatii ja päivittää nimikesuojattujen n-lääkkeiden perehdytyslistaa ja näyttökriteereitä opioidikorvaushoitoa ja ADHD:n lääkehoitoa	Huolehtii, että lääkehoidon osaaminen varmistetaan johtajaylilääkärin ohjeen mukaisesti ennen kuin henkilö osallistuu lääkehoidon toteutukseen. Tarvittaessa lääkehoitolupien rajoittaminen. Lupien kopioiden säilytys ja arkistointi (50 vuotta).	Lääkehoitoluvan suorittaminen ja päivittäminen johtajaylilääkärin ohjeen mukaisesti. Alkuperäisen luvan säilyttäminen. Lääkehoidon toteutus lupien mukaisesti.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
					<p>toteuttaville yksiköille sekä laatii ja päivittää nimikesuojattujen pkv-injektoiden antamisen henkilökohtaisen luvan perehdytyslistaa ja näyttökriteereitä.</p> <p>Laatii ja päivittää Kehitysvammalääketieteen yksikön sosionomien (AMK) lääkeshoidon täydennyskoulutus ja osaamisen varmistamisen mallin.</p>	<p>Kehitysvammalääketieteen yksikössä tarkistaa sosionomien lääkehoitokoulutuksen sisällön ja laajuuden.</p> <p>Psykiatrialla lääkeluvat allekirjoittaa linjajohtaja tai hänen valtuuttamansa ylilääkäri, ja ylihoitaja tai hänen valtuuttamansa henkilö.</p>	
Lääkityspoiikkeamien raportointi, seuranta ja niistä oppiminen (HaiPro).	X	X	X	Lääkitysturvallisuuspäällikkö ja HUSin Turvallinen lääkehoito -työryhmä seuraavat koko HUSin tilannetta ja analysoivat lääkehoitoon liittyviä vaaratapahtumia osana laatija potilasturvallisuussuunnitelman osavuosikatsausta kolme kertaa vuodessa.	<p>Osavuosikatsauksen käsittely vähintään kolmesti vuodessa (laatupäällikkö vetää yhteen).</p> <p>Laatupäällikkö organisoii vakavien vaaratapahtumien käsittelyn.</p> <p>Klinikaproviisori seuraa ajantasaisesti lääkehoitoon liittyviä HaiPro-ilmoituksia ja tarvittaessa antaa kohdennettua ohjausta yksiköille. Klinikaproviisori analysoi ne kolmesti vuodessa sekä raportoi tulokset tulosyksikössä. Yhteenvedo julkaistaan tulosyksikössä yhteisesti Psykiatrian LAAPO Teamsissa.</p> <p>Psykiatrian vakavien lääkehoitoon liittyvien HaiPro-ilmoitusten käsittelystä vastaa HUS Psykiatrian laatupäällikkö yhdessä yksikön edustajien kanssa. Lisäksi käsittelyyn kutsutaan myös HUSin lääkitysturvallisuuspäällikkö sekä</p>	<p>HaiPro-vastuupari käsittelee ilmoitukset.</p> <p>Ilmoitusten läpikäynti ja kehitystoimenpiteiden määrittely henkilökunnan kanssa säännöllisesti.</p> <p>Osallistuu vakavien käsittelyyn ja vastaa omalta osaltaan määrittelyistä kehittämistoimista.</p> <p>On yhteydessä tulosyksikön klinikaproviisoriin ja laatupäällikköön, mikäli havaitsee lääkityspoikkeamaraporttien perusteella haasteita lääkehoidon prosessissa, joita ei saada ratkaistua henkilökunnan kanssa.</p>	<p>Havaitsemistaan vaaratapahtumista ilmoittaminen (myös läheltä piti -tilanteet ja ennakkoivat havainnot).</p> <p>Kehitysehdotusten esiin tuominen.</p> <p>Tutustuu yksikön HaiPro-ilmoituksista tuotettuun tietoon.</p> <p>Osallistuu ilmoitusten käsittelyyn tarvittaessa.</p> <p>Toteuttaa toiminnan muutoksia.</p>

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
					<p>psykiatrian klinikkaproviisori (tai kehitysvammalääketieteen yksikön tapauksissa kehitysvammalääketieteen yksikön klinikkaproviisori).</p> <p>Klinikkaproviisori vastaa omalta osaltaan määritellyistä kehittämistoimista.</p>		
<p>Skannausprosenttien seuranta (tavoite >90 % lääkkeiden ja potilaiden tunnistamisessa) teho-, vuode- ja synnytysosastoilla.</p>	X	X	X	<p>Turvallinen lääkehoito -työryhmä ja Hoitotyön johtoryhmä seuraavat skannauslukuja säännöllisesti kokouksissaan.</p>	<p>Seuraa säännöllisesti (vähintään kolmesti vuodessa) skannausprosentteja ja ryhtyy toimiin, jos tavoitteisiin ei päästä.</p> <p>Psykiatrian laatu päällikkö kerää pisteprevalenssin yhdestä satunnaisesta ajanhetkestä kyseisellä kvartaalilla (3 kertaa vuodessa) sisältäen osastolla fyysisesti paikalla olevien potilaiden määrän ja tiedon, kuinka monella potilaalla näistä on potilasranneke tai kuva tai molemmat. Klinikkaproviisori koostaa kvartaaleittain (3 kertaa vuodessa) koosteen pisteprevalenssin tuloksista ja Apotista saatavista skannausprosentteista (potilaan ja lääkevalmisteen tunnistaminen sekä käyttökuntoon saattamisen dokumentointi –toiminnolla valmistettujen käyttökuntoon saatettavien lääkkeiden osuus). Tulokset julkaistaan tulosityksikössä yhteisesti Psykiatrian laatumittareissa sisäisessä LAAPO Teamsissa.</p>	<p>Seuraa vähintään viikoittain skannauslukuja osana päivittäisjohtamista ja ryhtyy toimiin, jos tavoitteisiin ei päästä.</p> <p>Varmistaa, että viikoittaiset seurannat toteutuvat yksikössään. Lisäksi seuraa toimialan kvartaaleittain tuottamaa tietoa.</p>	<p>Skannaa potilaan ja lääkkeiden tunnistekoodit ohjeiden mukaan osana lääkkeiden valmistelua ja antoa.</p> <p>Varmistaa, että kaikilla potilailla on joko potilasranneke tai kuva potilastietojärjestelmässä potilaan tunnistamiseksi tai varmistaa, että potilas ymmärtää mahdolliset seuraamukset, jos potilasranneketta/kuvaa ei ole.</p>

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Huumausainekulutuksen (ja tarvittaessa PKV-lääkkeiden) kirjanpito ja seuranta.	X	X	X	HUS Apteekki laatii ja päivittää ohjeistuksen.	Tarkentaa HUS Apteekin ohjetta huumausaineiden inventoinnista (inventointiväli 1kk).	Seuraa vähintään kolme kertaa vuodessa huumausaineiden (ja tarvittaessa PKV-lääkkeiden) kulutusta. Puuttuu havaittuihin poikkeamiin. Seuraa vähintään kolmen kuukauden välein huumausaineiden (ja tarvittaessa PKV-lääkkeiden) kulutusta. Seuraa ja vastaa, että inventointi on tapahtunut kerran kuukaudessa. Kehitysvammalääketieteen yksiköissä PKV-lääkkeet ovat kirjallisen seurannan alla.	Tekee ja tarkistaa huumausainekirjanpidon ohjeiden mukaisesti. Kertoo esihenkilölle havaituista puutteista ja väärinkäytöepäilyistä. Inventoi huumausaineet vähintään kerran kuussa. (Yksiköissä, jossa käsitellään paljon huumausainelääkkeitä, inventoi ne vähintään kerran viikossa tai vuoron päättyessä).
Lääkkeiden säilytyspaikkojen lämpötilaseuranta.	X	X	X	HUS Apteekki laatii ja päivittää ohjeistuksen.		Vastaa siitä, että lämpötilaseuranta on vastuutettu ja tehdään työpäivittäin ohjeistuksen mukaan. Ryhtyy korjaaviin toimiin tarvittaessa. Vastaa siitä, että lämpötilamittareiden toiminta on tarkastettu vuosittain.	Seuraa ja kirjaa ylös lämpötilat ohjeiden mukaan. Reagoi viipymättä poikkeamiin ja informoi niistä esihenkilöä.
Lääkkeiden haittavaikutusten seuranta ja ilmoittaminen Fimeaan.		X		Lääkitysturvallisuuspäällikkö pyytää Fimeasta vuosittain koosteen, joka analysoidaan ja julkaistaan osana LAAPO-raporttia ja käsitellään Turvallinen lääkehoito -työryhmässä ja Lääkeneuvottelukunnassa.	Seuraa LAAPO-raportista vuosittain koostetta HUSin raportoimista haittavaikutusilmoituksista. Klinikkaproviisori tekee Psykiatrian koosteen, joka käydään läpi Psykiatrian Lääkehoito-työryhmässä kerran vuodessa.	Seuraa LAAPO-raportista vuosittain koostetta HUSin raportoimista haittavaikutusilmoituksista ja huolehtii, että ne esitellään tarvittaessa henkilökunnalle.	Kertoo havaituista haittavaikutuksista hoitavalle lääkärille (jonka vastuulla on ensisijaisesti ilmoituksen teko Fimeaan) ja informoi muuta henkilökuntaa etenkin toistuvista, yllättävistä tai vakavista.

Omavalvonnin keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaa-va	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
LÄÄKEHUOLLON ASIANMUKAISUUDEN OMAVALVONTA							
Lääkekulutuksen ja kustannusten seuranta.	X	X	X	Lääkeneuvottelukunta seuraa vähintään 2 kertaa vuodessa.	Tulosityksikkö seuraa Power BI:stä kuukausittain käyttämiensä lääkkeiden osalta. Klinikkaproviisori seuraa lääkekulutusta ja kustannuksia Power BI:stä kuukausittain ja raportoi niistä Psykiatrian Lääkehoitotyöryhmässä.	Vastaa siitä, että yksikön lääkevarasto on sopivan kokoinen lääkekulutukseen nähden ja että lääkkeitä ei vanhene varastoon.	Huolehtii, että lääkkeiden antokirjaukset on tehty asianmukaisesti ja hävikkiin menevät lääkkeet kirjataan OSTiin ohjeiden mukaan. Lääkevastaava varmistaa, että yksikön lääkevarasto on sopivan kokoinen lääkekulutukseen nähden ja että lääkkeitä ei vanhene varastoon.
Mikrobilääkekulutuksen ohjaus ja seuranta.	X			Mikrobilääketyöryhmä seuraa.		Vastaa siitä, että henkilökunta tuntee mikrobilääkkeitä koskevat ohjeet.	Tuntee mikrobilääkkeitä koskevan ohjeistuksen ja lääkettä määräävä lääkäri noudattaa ohjeistusta.
Tuotevirhe- ja lääkeväärennösepäilyt sekä tuotevirheilmoitukset ja niihin liittyvät takaisinvedot.	X	X	X	HUS Apteekki laatii ja päivittää ohjeistuksen. HUS Apteekki vastaa tuotevirheilmoituksiin reagoimisesta ja takaisinvedoista.		Vastaa siitä, että tuotevirhe- ja lääkeväärennösepäilyt ilmoitetaan ja tuotevirheilmoituksiin reagoidaan HUS Apteekin ohjeiden mukaisesti. Vastaa siitä, että HUS Apteekin tiedotteet saavuttavat yksikön myös loma-aikoina.	Ilmoittaa havaitsemastaan tuotevirhe tai lääkeväärennösepäilystä HUS Apteekkiin ja tarvittaessa estää lääkkeen käytön potilashoidossa. Toimii HUS Apteekin neuvon mukaisesti lääkkeiden takaisinvetotilanteissa.

Taulukko 7. Omavalvonnan keinot ja vastuut infektioturvallisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
					Kokonaisvastuu hoitoon liittyvien infektioiden seurannan ja torjunnan toteutumisesta: riittävät ja osaavat resurssit, seurattavien infektioiden valinta.		
KAIKKI YKSIKÖT							
Hygieniavastaavan valinta ja resursointi.	X	X	X	Infektioidentorjuntayksikkö kouluttaa ja tukee hygieniavastaavia.	Varmistaa, että jokaisessa yksikössä on hygieniavastaava ja tällä riittävästi aikaa vastuualueeseensa.	Tukee hygieniavastaavaa vastualueen hoidossa ja järjestää tälle riittävästi aikaa (4t/3vkoa säännöllisesti).	
Infektioiden torjunnan yhteinäiset perehdytyskäytännöt	X			Infektioidentorjuntayksikkö tekee perehdytyksen sisällön (verkkokoulutus)	Varmistaa resurssit ja toimitaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen.	Resursoi ja dokumentoi verkkokoulutuksen (Moodle).	Osallistuu.
Infektioidentorjunnan vuosittainen kertauskoulutus.	X			Infektioidentorjuntayksikkö kouluttaa yhdessä hygieniavastaavien kanssa.	Varmistaa resurssit ja toimitaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen.	Resursoi ja dokumentoi.	Osallistuu.
Käsihuuhdekulutuksen seuranta.	X			Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimitaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen. Laatupäällikkö tuottaa osavuositain käsihuuhdekulutusseurannan laatumittarin.	Seuraa mittaria, käy tuloksia läpi yksikössä säännöllisesti hygieniavastaavan kanssa ja reagoi, mikäli parannettavaa.	Noudattaa toimintaohjeita.
Suojakäsinekulutuksen seuranta.	X			Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimitaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen.	Seuraa mittaria, käy tuloksia läpi yksikössä säännöllisesti hygieniavastaavan kanssa ja reagoi, mikäli parannettavaa.	Noudattaa toimintaohjeita.
Henkilökunnan kausi-influenzasarokotuskattavuus.	X			Rokotusten järjestäminen ja ohjeistaminen (työterveyshuolto ja infektioepidemiologinen yksikkö).	Kattavuuden seuranta. Tuetaan kaikkia yksiköitä rokotuskattavuuden nostamiseksi.	Yksikön lähijohto seuraa oman yksikkönsä rokotuskattavuutta ja kannustaa henkilökuntaa ottamaan rokotteen.	Rokotteen ottaminen.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaa-va	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
						Mikäli rokotekattavuus ei yllä HUSin tavoitteeseen, niin ryhdy toimenpiteisiin rokotuskattavuuden nostamiseksi ja huolehtii yksikössään rokottamattomiin työntekijöihin liittyvistä toimenpiteistä.	
PSYKIATRISET VUODEOSASTOT							
Influenssa, COVID-19, Noro		X		Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen. Seuraa mittaria (Infektioraportit kahdesti vuodessa).	Huolehtii että yksikössä on tieto infektiolmoituksesta ja henkilöitä (esim. hygieniavastaavat), jotka osaavat tehdä ilmoituksen. Seuraa mittaria, reagoi mikäli parannettavaa.	Toimintaohjeiden noudattaminen, infektiolmoitusten tekeminen.
Veriviljelypositiiviset hoitoon liittyvät infektiot		X		Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen. Seuraa mittaria (Infektioraportit kahdesti vuodessa).	Seuraa mittaria, reagoi mikäli parannettavaa.	Toimintaohjeiden noudattaminen.
<i>Clostr. difficile.</i>		X		Infektioidentorjuntayksikkö pystyttää ja kehittää mittareita, tekee toimintaohjeet ja kouluttaa.	Varmistaa resurssit ja toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen. Seuraa mittaria (Infektioraportit kahdesti vuodessa).	Seuraa mittaria, reagoi mikäli parannettavaa.	Toimintaohjeiden noudattaminen.
Rakennekartoitus kahdesti vuodessa	X	X		Infektioidentorjuntayksikkö kouluttaa hygieniavastaavia.	Varmistaa resurssit sekä toimintaohjeiden jalkauttamisen ja noudattamisen.	Varmistaa, että osastolla on rakennekartoituskoulutuksen käynyt hygieniavastaava. Käy rakennekartoitusraportin hygieniavastaavan ja työryhmän kanssa läpi. Vastaa siitä, että rakennekartoituksessa havaitut puutteet korjataan.	Noudattaa ohjeita.

Taulukko 8. Omavalvonnan keinot ja vastuut laiteturvallisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Laitteosaamisen ylläpitosuunnitelma.	X			Laitelääkäri ylläpitää asiakirjapohjaa, järjestää koulutusta.	Varmistaa, että vastuuyksiköt ovat tietoisia vaatimuksesta laatia laiteosaamisen ylläpitosuunnitelma. Psykiatrialla on (syksy 2024 alkaen) potilashoidon yksiköille yhteinen laiteosaamisen ylläpitosuunnitelma..	Varmistaa, että vastuuyksikön laiteosaamisen ylläpitosuunnitelma on laadittu ja vaadittu laitekoulutus on suoritettu. Tekee tarvittaessa yksikkönsä oman laiteosaamisen ylläpitosuunnitelman Psykiatrian yhteisen pohjan avulla.	Huolehtii, että osaa käyttää lääkinällisiä laitteita työtehtäviensä mukaisesti, osallistuu koulutuksiin.
Laitevastaava.	X			Laitelääkäri ylläpitää laitevastaavan tehtäväkuvausta.	Varmistaa, että yksiköissä on nimetyt laitevastaavat ja yhtenäisiä menettelyjä noudatetaan. Laatupäällikkö toimii tulosyksikön laiteasiantuntijana ja seuraa laitevastaavien määrää potilashoidon yksiköissä.	Varmistaa, että laitevastaavalla on mahdollisuus suorittaa laitteiden asianmukaisen ylläpidon ja laiteosaamisen varmistamiseen liittyviä tehtäviä.	Laitevastaava on mukana laitevastaavien verkostossa ja varmistaa omassa yksikössään asianmukaiset menettelytavat.
Vaaratilanneilmoittaminen.			X	Yhtenäinen ilmoittamiskanava (HUS-riskit); laitelääkäri monitoroi ilmoituksia ja tuottaa yhteenedon tehdyistä ilmoituksista sekä tarvittaessa laatii sisäisen turvallisuustiedotteen niiden perusteella.	Varmistaa, että vaaratilanneilmoittaminen toteutuu asianmukaisesti, linja hyödyntää vaaratilanneilmoitustensa tietoja koulutuksen / suojauskien kohdentamisessa.	Varmistaa, että henkilökunta osaa tehdä vaaratilanneilmoitukset ja käsittelee vaaratilanteissa mukana olleita laitteita asianmukaisesti.	Tekee vaaratilanneilmoituksen asianmukaisesti.
Jäljitettävyys		X		HUSin yhteiset laiterekisterit.	Kaikki laitteet on asianmukaisesti rekisteröity tai potilashoidon asetetut implantit on merkitty potilastietojärjestelmään.	Huolehtii, että potilaiden hoidossa käytetään vain jäljitettäviä laitteita.	Laitteista löytyy joko HUSin oma rekisteröintitunnus tai potilastietoihin on kirjattu valmistajan antamat yksilöintitiedot.
Omavalmistus.	X			Omavalmistuksen periaatteet on yhtenäisesti kuvattu ja ohjeistettu.	Noudatetaan omavalmistuksen periaatteita ja varmistetaan riittävä resurssointi.	Noudattaa omavalmistuksen ohjeita.	Noudattaa omavalmistuksen ohjeita.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaa-va	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Implanttikortti.	X			Varmistaa hankintavaatimuksissa, että laitevalmistaja on toimittanut käyttöön implanttikortit EU-asetuksen vaatimassa laajuudessa.	Varmistaa, että implanttikorttien luovuttaminen potilaille toteutuu sääntelyn vaatimusten mukaisesti.	Varmistaa, että henkilökunta luovuttaa valmistajan implanttikortin (vastaavat tiedot) potilaalle.	Implantin saaneille potilaille annetaan valmistajan implanttikortti (vastaavat tiedot).
Laitteiden ylläpito.	X	X		HUSilla on yhtenäiset menettelyt laitteiden ylläpitoon ja poistoon.	Varmistaa, että laitteiden ylläpito tapahtuu asianmukaisesti.	Varmistaa, että vastuuyksikön laitteiden huolto-ohjelma toteutuu asianmukaisesti huomioiden potilashoidon tarpeet.	Havainnoi, että laitteissa olevien tarramerkinöiden mukaiset huoltovälit toteutuvat.

Taulukko 9. Omavalvonnan keinot ja vastuut tietosuojaan näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Tietosuojaan toteutuminen ja tietoturvaloukkausten seuranta <ul style="list-style-type: none"> Loukkaus henkilötietojen käsittelyssä 	X	X	X	<p>Henkilörekisterien rekisterinpitäjät vastaavat ja seuraavat tietosuojaan toteutumista yhteistyössä tietosuojavastaavan ja tietosuojatiimin kanssa.</p> <p>Tietosuojavastaava ja tietosuojatiimi vastaavat tietosuojaan, sekä tietoturvaloukkausten toimintamallin, vastuuden ja tehtävien ohjeistamisesta, kouluttamisesta ja perehdyttämisestä HUS-tasolla.</p> <p>Tietosuojavastaava ja tietosuojatiimi valvovat tietosuojaosaamista mm. seuraamalla tehtyjä tietoturvaloukkausilmoituksia ja henkilötietojen käsittelyä HUS laajuisesti.</p> <p>Henkilörekisterien rekisterinpitäjät linjaavat yhteistyössä tietosuojavastaavan ja tietosuojatiimin kanssa tarvittavia korjaavia ja ehkäiseviä toimenpiteitä, toimintamalleja ja muutoksia ohjeisiin, havaittujen tietoturvaloukkausten perusteella.</p>	<p>Vastaa osaltaan tietosuojaan toteutumisesta alaisessaan toiminnassa.</p> <p>Vastaa, että henkilökunnalla on riittävä perehdytys tietosuojasta sekä tietoturvaloukkausten toimintamallista, vastuista ja tehtävistä. Perehdytys sisältää aina tietosuojaohjeet.</p> <p>Vastaa tietoturvaloukkausilmoitusten jälkikäsittelyn toteutumisesta tulosyksikössä.</p> <p>Linjaa tarvittavia ehkäiseviä tai korjaavia toimenpiteitä tietoturvaloukkausilmoitusten perusteella havaittujen epäkohtien korjaamiseksi.</p> <p>Tietosuojaan liittyvistä ohjeista muistutetaan säännöllisesti ja järjestetään koulutusta.</p> <p>Linjoittain järjestetään oma-toimisia "pika-auditointeja" tietosuojaan tiimoilta</p>	<p>Vastaa osaltaan tietosuojaan toteutumisesta alaisessaan toiminnassa.</p> <p>Huolehtii tietosuojaan sekä tietoturvaloukkausten toimintamallin ja ohjeistuksen perehdyttämisestä henkilökunnalle.</p> <p>Huolehtii tapahtuneiden tietoturvaloukkausten läpikäynnistä henkilökunnan kanssa.</p> <p>Huolehtii ehkäisevien ja korjaavien muutosten käytäntöön viemisestä yksikössä.</p> <p>Varmistetaan tietosuojaan perehdytys ja säännölliset koulutukset teemasta.</p> <p>Esihenkilöt kiinnittävät aina huomioita tietosuojaan yksiköissä vieraillessaan – tarkistetaan, että kansioissa ja työhuoneissa toimitaan tietosuojaohjeen mukaisesti.</p>	<p>Vastaa tietosuojaan toteutumisesta omassa työssään.</p> <p>Perehdytty tietosuojaan sekä tietoturvaloukkausten toimintamalliin, ohjeistukseen ja ymmärtää omaan rooliinsa liittyvät tehtävät.</p> <p>Ymmärtää mikä on tietoturvaloukkaus ja ymmärtää periaatteet henkilötietojen käsitteilyyn.</p> <p>Seuraa ja toteuttaa ehkäisevien ja korjaavien toimenpiteiden käytäntöön viemistä.</p> <p>Hävittää tietosuojajätteet ohjeiden mukaisesti. Työhuoneissa ei ole esillä tietosuoja-aineistoja. Tietokoneiden työpöydällä ja verkkoasemilla ei säilytetä tietosuoja-aineistoja.</p>

Taulukko 10. Omavalvonnan keinot ja vastuut tietoturvallisuuden näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Tietoturvalliset toimintatavat.	X	X		<p>Varmistaa, että tietoturvallisuuden parantaminen on jatkuvaa ja määrätietoista toimintaa ja että tietoturvallisuuden toteutumisen tarvitsemat resurssit ovat saatavilla.</p> <p>Tietohallinto ylläpitää tietoturvallisuuden peruskoulutuksia sekä neuvoo tarvittaessa henkilöstöä.</p>	<p>Vastaa johtamansa toiminnan tietoturvallisuudesta.</p> <p>Huolehtii, että henkilöstöllä mahdollisuus työskennellä turvallisten toimintatapojen mukaisesti.</p> <p>Koulutusten osalta pitää huolta, että yksiköiden henkilöstöllä on riittävä tietoturvaosaaminen tehtävänsä.</p> <p>Osallistuu omien työtehtävien mukaisesti tietoturvallisuuskoulutuksiin.</p> <p>Poistaa tietojärjestelmien käyttöoikeudet ja henkilöstön käytössä olleet HUSin työkalut työsuhteen päättyessä.</p>	<p>Vastaa johtamansa toiminnan tietoturvallisuudesta.</p> <p>Huolehtii, että henkilöstöllä mahdollisuus työskennellä turvallisten toimintatapojen mukaisesti.</p> <p>Koulutusten osalta pitää huolta, että yksikön henkilöstöllä on riittävä tietoturvaosaaminen tehtävänsä.</p> <p>Osallistuu omien työtehtävien mukaisesti tietoturvallisuuskoulutuksiin.</p> <p>Huolehtii, että yksikössä työskentelevä henkilöstö on allekirjoittanut salassapito- ja tietoturvasitoumuksen.</p> <p>Poistaa tietojärjestelmien käyttöoikeudet ja henkilöstön käytössä olleet HUSin työkalut työsuhteen päättyessä.</p>	<p>Tietää tietoturvalliset toimintatavat ja noudattaa niitä työssään.</p> <p>Osallistuu omien työtehtävien mukaisesti tietoturvallisuuskoulutuksiin.</p> <p>Allekirjoittaa salassapito- ja tietoturvasitoumuksen.</p> <p>Palauttaa työsuhteen päättyessä käytössään olleet HUSin työkalut.</p>

Omavalvonnalla keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Tietoturvaohjeiden noudattaminen ja häiriötilanteet, tietoturvallisuutta uhkaavat asiat (esimerkiksi turvattomat toimintatavat, tietojärjestelmien normaalia poikkeava toiminta, yksikössä liikkuvat asiaan kuulumatomat henkilöt)	X	X	X	Tietohallinto huolehtii jatkuvana toimintana teknisestä tietoturvaohjeistosta	Seuraa HUSin tietoturvaohjeiden noudattamista. Seuraa havaittuja tietoturvallisuutta uhkaavien tekijöiden määrää yksiköissään.	Varmistaa, että yksikön henkilöstö tietää HUSin tietoturvaohjeet. Ilmoittaa havaituista tietoturvallisuutta uhkaavista tekijöistä esihenkilölle ja ATK-apuun. Häiriötilanteissa toimii esihenkilöltä tai ATK-avusta saamiensa ohjeiden mukaisesti.	Tietää HUSin tietoturva- ja tietosuojaohteet ja noudattaa niitä työssään. Ilmoittaa havaituista tietoturvallisuutta uhkaavista tekijöistä esihenkilölle ja ATK-apuun. Häiriötilanteissa toimii esihenkilöltä tai ATK-avusta saamiensa ohjeiden mukaisesti.
Yksikön käytössä olevat erillisjärjestelmät ja rekisterit.	X	X		HUS Tietohallinto ylläpitää toiminnanohjausjärjestelmää.	Vastaa yksiköissään olevien erillisjärjestelmien ja rekisterien tietoturvallisesta toteuttamisesta ja käytöstä. Tekee ohjelmistohankinnat yhteistyössä HUS tietohallinnon kanssa. Seuraa vastuullaan olevien erillisjärjestelmien ja rekisterien tietoturvallisen käytön toteutumista. Tulosyksikössä käytössä olevat erilliset potilaskäyttöön tarkoitetut järjestelmät on kuvattu yhteisessä laiteosaamisen ylläpitosuunnitelmassa.	Vastaa yksikössään olevien erillisjärjestelmien ja rekisterien tietoturvallisesta toteuttamisesta ja käytöstä. Seuraa vastuullaan olevien erillisjärjestelmien ja rekisterien tietoturvallisen käytön toteutumista.	

Taulukko 11. Omavalvonnan keinot ja vastuut potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittamisen ja käsittelyn näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havai-seva	Kor-jaa-va	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Henkilöstö tekee HaiPro-ilmoituksia potilasturvallisuutta vaarantavista tapahtumista.	X	X	X	Johtajaylilääkäri vastaa potilasturvallisuudesta. LAAPO-yksikkö ja potilasturvallisuuspäällikkö ohjeistaa ja koordinoi potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittamista, käsittelyä ja raportointia.	Seuraa tulosityksikössä tehtyjen HaiPro-ilmoitusten lukumäärää ja niiden sisältöä. Laatupäällikkö kouluttaa henkilöstöä tulosityksikössä potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittamiseen, käsittelyyn ja raportointiin.	Tekee HaiPro-ilmoituksen aina kun havaitsee vaaratapahtuman. Opastaa henkilökuntaa HaiPro-ilmoitusten tekemisessä. Pyrkii toiminnallaan kehittämään yksikkönsä toimintaa niin, että virheet huomataan ennen kuin ne tapahtuvat potilaalle.	Tekee HaiPro-ilmoituksen aina, kun havaitsee vaaratapahtuman. Havainnoi toimintaa ja ilmoittaa myös ”läheltä piti” - tilanteita HaiPro-järjestelmään. Tekee tahdosta riippumattomiin menetelmiin liittyviä HaiPro-ilmoituksia.
HaiPro ilmoituksen käsittely, seuranta ja raportointi johtajaylilääkärin ohjeen Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittaminen ja käsittely mukaisesti.		X	X	HUS LAAPO-yksikkö vastaa vaaratapahtumien raportoinnin kokoamisesta HUS-tasoisesti kolmannesvuosittain sekä kehittämistoimista, niiden seurannasta ja arvioinnista.	Seuraa tulosityksikön HaiPro-ilmoitusten sisältöä ja niiden toistuvuutta. Laatupäälliköt kokoavat HaiPro-raportit kolmannesvuosittain tulosityksikön raportiksi ja saattavat tiedoksi alueensa johtoryhmälle. Laatupäällikkö tuottaa osavuositin ja yksiköittäin Psykiatrian laatumittareihin potilasteen kohdistuneiden HaiPro-ilmoitusten määrät. HaiPro-ilmoitusten painopistettä	Käsittelee HaiPro-vastuuparin kanssa yksikön ilmoitukset ajantasaisesti. Päätää yhdessä henkilöstön kanssa ilmoitusten perusteella tehtävistä kehittämistoimista ja huolehtii niiden toteuttamisesta, seurannasta ja arvioinnista. Kokoaa HaiPro-raportin kolmannesvuosittain tulosityksikön laatupäällikölle. Psykiatrialla ei yksiköissä tuoteta HaiPro-raportteja laatupäällikölle. Yksikön lähijohto seuraa yksikkönsä ilmoituksia ja tarvittaessa pyytää laatupäälliköltä tukea toiminnan	Toteuttaa ja vastaa omalta osaltaan HaiPro-ilmoitusten perusteella tehtävistä kehittämistoimista, niiden seurannasta ja arvioinnista. Osallistuu yksikössä pidettävään HaiPro-ilmoituksia ja raportteja käsittelevään tilaisuuteen.

Omavalvonnalla keino	Ehkäisevä	Havai-seva	Korjaa-va	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
					pyritään siirtämään ”läheltä piti” -ilmoituksiin, ”tapahtui potilaalle” - ilmoitusten sijaan.	kehittämiseen. Laaturaportti seuraa aktiivisesti tuloyksikön Haipro-ilmoituksia.	
Vakavien vaaratapahtumien käsittely, seuranta ja raportointi johtajaylilääkärin ohjeen Potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittaminen ja käsittely mukaisesti.	X	X	X	HUS LAAPO-yksikkö vastaa vakavien vaaratapahtumien raportoinnin kokoamisesta HUS-tasoisesti kolmannesvuosittain sekä kehittämistoimista, niiden seurannasta ja arvioinnista. LAAPO-yksikön vastuu on tunnistaa vakavat vaaratapahtumat, jotka koskevat laajemmin HUSia ja suunnittelee korjauksia toimenpiteitä vakavien vaaratapahtumien estämiseksi.	Tuloyksikön laaturaportti koordinoi vakavan vaaratapahtuman käsittelyyn. Vastaa kehittämistoimista ja niiden seurannasta sekä arvioinnista.	Osallistuu yksikkönsä vakavan vaaratapahtuman käsittelyyn. Vastaa, että kehittämistoimet ja niiden seuranta sekä arviointi toteutuu yksikössä.	Vakavissa vaaratapahtumissa ilmoittaa välittömästi tapahtumayksikön toiminnasta vastavalle esihenkilölle ja/tai työjohtollisesti vastuussa olevalle henkilölle. Osallistuu vakavan vaaratapahtuman käsittelyyn harkinnan perusteella. Toteuttaa tarvittaessa kehittämistoimet.

Taulukko 12. Omavalvonnan keinot ja vastuut sisäisten auditointien ja arviointien näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaava	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Sisäisen auditoinnin havaintotyytit <ul style="list-style-type: none"> Poikkeama Kehityskohde Hyvä käytäntö 	X	X	X	HUS konsernihallinnon LAAPO-yksikkö vastaa kliinisten tuloyksiköiden sisäisten auditointien suunnittelusta (auditointiohjelma). LAAPO-yksikkö päättää ohjelman lisäksi tehtävistä sisäisistä auditoinneista havaintojen perusteella (uudelleenauditointi).	Määrittelee yhteistyössä HUS konsernihallinnon LAAPO-yksikön kanssa auditoitavat yksiköt riskiperusteisesti. Huolehtii ja seuraa, että tuloyksikön auditointien poikkeamien korjaavat toimenpiteet ja muut kehittämistoimet on toteutettu suunnitellusti ja vaikuttavasti.	Osallistuu tarvittaessa sisäisen auditointiin ja vastaa havaittujen puutteiden korjaamisesta. Huolehtii siitä, että korjaavat toimenpiteet tehdään aikataulussa ja viestii henkilökunnalle havainnoista. Hyödyntää auditoinneissa Psykiatrian yhteisiä laatumittareita.	Osallistuu tarvittaessa sisäiseen auditointiin ja kehittämisen ja korjaamistoimenpiteiden käyttöönottoon.
Vertaisarvioinnit.	X	X	X	LAAPO-yksikkö kouluttaa ja ohjeistaa vertaisarviointien periaatteita.	Tuloyksikössä määritellään ja suunnitellaan tehtävät vertaisarvioinnit. Seuraa havaintojen perusteella tehtäviä toimenpiteiden toteutumista.	Osallistuu arviointiin tarvittaessa ja vastaa havaittujen puutteiden korjaamisesta. Viestii kehittämis- ja korjaustoimenpiteistä henkilökunnalle.	Osallistuu tarvittaessa vertaisarviointiin ja kehittämisen ja korjaamistoimenpiteiden käyttöönottoon.
Fimean edellyttämät lääkehuollon osastokäynnit.	X	X	X	HUS Apteekki vastaa suunnittelusta ja toteuttamisesta erillisen riskinarvion mukaan (1–3 vuoden välein).	Klinikaproviisori tekee vähintään viisi osastokäyntiä vuodessa ja tekee yhteenvedon Psykiatrian osastokäyntien havainnoista. Kehitysvamma lääketieteen yksiköissä klinikaproviisori tekee yksiköihin osastokäynnit.	Osallistuu osastokäyntiin ja vastaa osastokäynnillä havaittujen puutteiden korjaamisesta ja korjausten raportoinnista HUS Apteekkiin.	Osallistuu tarvittaessa osastokäyntiin.

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauttava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Lääkitysturvallisuuden auditoinnit.	X	X	X	Tarve ja riskinarvioon perustuva suunnitelma laaditaan osana sisäisten auditointien kehittämistä LAAPO-yksikössä yhteistyössä tulosyksiköiden ja HUS Apteekin kanssa. HUS Apteekki vastaa toteuttamisesta.	Määrittelee lääkehoitosuunnitelman ohjeistuksen mukaan auditoitavat yksiköt ja ilmoittaa ne HUS Apteekkiin, joka toteuttaa auditoinnit. Klinikkaproviisori tekee vähintään viisi lääkitysturvallisuuden auditointia vuosittain yksiköihin, jotka on valittu Psykiatrian johdon kanssa riskinarvion mukaan. Havainnoista tehdään kooste, jota hyödynnetään lääkitysturvallisuuspainopisteiden ja kehittämiskohteiden valinnassa. Laatupäällikkö seuraa auditoinneissa esiin nousseita havaintoja.	Osallistuu auditointiin ja vastaa havaittujen puutteiden korjaamisesta korjausten raportoinnista HUS Apteekkiin.	Osallistuu tarvittaessa auditointiin.

Taulukko 13. Omavalvonnan keinot ja vastuut palveluntuottajien auditointien näkökulmasta

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauttava	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Auditoinnin havaintotyytit <ul style="list-style-type: none"> Poikkeama Kehityskohde Hyvä käytäntö 	X	X	X	HUS konsernihallinnon LAAPO-yksikkö vastaa kliinisten tulosyksiköiden palveluntuottajan auditointien suunnittelusta ja kohdentamisesta. HUS hankinnat vastaa kilpailutusprosessin vetämisestä ja sopimusten laadinnasta konsernipalvelujen lakiyksikön laatimia sopimusmallipohjia hyödyntäen. HUS hankinnat auttaa yleisesti toimittaja- ja sopimushallintaan liittyvissä asioissa (mm. reklamaatiot) HUSin toimittaja- ja sopimushallinnan mukaisesti.	Määrittelee yhteistyössä HUS konsernihallinnon LAAPO-yksikön kanssa auditoitavat toimipisteet riskiperusteisesti. Huolehtii ja seuraa, että tulosyksikön auditointien poikkeamien korjaavat toimenpiteet ja muut kehittämistoimet on toteutettu suunnitellusti ja vaikuttavasti. Osallistuu sopimuksen laadintaan ja palvelutason vaatimusten määrittelyyn.	Osallistuu tarvittaessa asiantuntijana auditointiin ja yhteistyöhön palveluntuottajan kanssa.	Osallistuu tarvittaessa asiantuntijana auditointiin.

Taulukko 14. Itsemurhien ehkäisyn omavalvonta (Koskee vain Psykiatrian yksiköitä)

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauksellinen	Konsernihallinnon vastuu	Tulosyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Itsemurhavaaran arvioiminen	X	X	X		Päivittää itsemurhavaaran tunnistamista ja hoitamista koskevat ohjeet.	Varmistaa, että yksikössään tunnetaan tulosyksikön ohjeet itsemurhavaaran tunnistamisesta.	Arvioi ja kirjaa potilaidensa itsemurhavaaran tulosyksikön ohjeiden mukaisesti.
Turvasuunnitelman teko itsemurhavaarassa oleville potilaille.	X	X	X		Koostaa kolmesti vuodessa linjoittain raportin itsemurhavaarassa olevista potilaista ja heille tehtyjen turvasuunnitelmien määristä.	Varmistaa, että henkilökunta osaa tehdä turvasuunnitelman ja seuraa turvasuunnitelmien määrää potilailla, joilla on kohonnut itsemurhavaara.	Tekee Apottiin turvasuunnitelman potilaalle, jolla on kohonnut itsemurhavaara.
Itsetuhokäyttäytymiseen liittyvät haittatapahtumat	X	X	X		Laatupäällikkö kokoaa kolmesti vuodessa itsetuhokäyttäytymisen Haipro-raportin. Ilmoituksiin liittyvät toimenpiteet viestitään laajasti koko tulosyksikössä.	Varmistaa, että yksikössään kirjataan kaikki itsetuhokäyttäytymiseen liittyvät haittatapahtumat. Perehtyy tulosyksikön Haipro-raporttiin ja toteuttaa toimenpiteet yksikössään.	Kirjaa itsetuhokäyttäytymiseen liittyvät haittatapahtumat Haiproon.

Taulukko 15. Mielensterveyslain mukainen omavalvonta (Koskee vain Psykiatrian yksiköitä)

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjauseva	Konsernihallinnon vastuu	Tulosityksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Käsikirja mielensterveyslain mukaisista tahdosta riippumattomista menetelmistä	X	X	X	Varmistaa, että kaikessa HUS Psykiatrian tulosityksikön ulkopuolisessa toiminnassa on huomioitu Psykiatrian antamat ohjeet Mielensterveyslain noudattamisesta.	Tulosityksikössä on ajantasainen ohje mielensterveyslain määräysten noudattamisesta ja siihen liittyvä koulutusmateriaali	Esihenkilö varmistaa, että henkilökunta tuntee mielensterveyslain määräykset, noudattaa annettuja ohjeita ja suorittaa vaaditut koulutukset.	Noudattaa annettuja ohjeita, suorittaa edellytetyt koulutukset.
Mielensterveyslain mukaisten tahdosta riippumattomien menetelmien raportointi		X	X		Linjajohto seuraa säännöllisesti mielensterveyslain tahdosta riippumattomien toimienpitemien määriä. Nämä raportoidaan kolme kertaa vuodessa linja- ja yksikkökohteisesti laatumittarina Psykiatrian sisäisessä LAAPO-teamsissä. Tulosityksikön ja linjojen tasolla seurataan mm. kokonaismäärien muutoksia.	Esihenkilöt seuraavat oman yksikkönsä mielensterveyslain mukaisten rajoitteiden määriä, pituuksia ja laatua. Lukuja raportoidaan omassa yksiköissä.	
Ilmoitus aluehallintovirastolle potilaiden eristämistä ja sitomisista.		X	X		Tulosityksikön johdon vastuulla on raportoinnin ohjeistukset sekä valvoa linjajohdon kanssa, että raportointi on ohjeiden mukaista.	Huolehtii raportit yksiköstään ohjeiden mukaisesti kahden viikon välein linjansa hallinnon sihteereille. Raportit lähetetään keskitetysti Etelä-Suomen aluehallintovirastoon.	Kirjaa eristämisten ja sitomisten tiedot AVI-listalle. Potilaan hoitava lääkäri tekee kirjallisen erillisen selvityksen, mikäli se vaaditaan.
Luettelo mielensterveyslain mukaisista rajoituksista.		X	X		Varmistaa, että osastoilla kirjataan kaikki rajoitteet STM:n hyväksymään lomakkeeseen.	Varmistaa, että osastollaan henkilökunta kirjaa ajantaisesti kaikki rajoitteet STM:n julkaisemaan lomakkeeseen ja hävittää yli kaksi vuotta vanhat lomakkeet tietosuojaajätteenä.	Kirjaa aikajärjestyksessä kaikki osastonsa rajoitteet STM lomakkeeseen.
Tahdosta riippumattomien menetelmien haittatapahtumat	X	X	X		Laatupäällikkö tekee kolme vuodessa Haiopro-raportin haittatapahtumista.	Varmistaa, että haittatapahtumaluokittelu on tiedossa ja aktiivisessa käytössä yksikönsään ja vastaa ilmoitusten luokittelusta.	Tekee Haiopro-ilmoituksen kaikista havaitsemistaan haittatapahtumista.

|221 PSYKIATRIA | 2210 PSYKIATRIAN HALLINNON LINJA | Laajat: Tuomo Töhönen, Eila Sailas | Hyväksyjä: Jesper Ekelund |
[18.6.2024]

Taulukko 16. Kehitysvammaisten erityishuoltolain mukainen omavalvonta (Koskee vain kehitysvammapsykiatrian yksiköitä)

Omavalvonnan keino	Ehkäisevä	Havaitseva	Korjaa-va	Konsernihallinnon vastuu	Tuloyksikön/ linjajohdon vastuu	Vastuuyksikön esihenkilön vastuu	Työntekijän vastuu
Käsikirja erityishuoltolain mukaisesta itsemääräämisoikeuden tukemisesta sekä rajoitustoimenpiteistä.	X	X	X	Varmistaa, että kaikessa HUS Psykiatrian tuloyksikön ulkopuolisessa toiminnassa on huomioitu Psykiatrian antamat ohjeet erityishuoltolain noudattamisesta.	Tuloyksikössä on ajantasainen ohje erityislain määräysten noudattamisesta ja siihen liittyvä koulutusmateriaali	Esihenkilö varmistaa, että henkilökunta tuntee erityishuoltolainlain määräykset, noudattaa annettuja ohjeita ja suorittaa vaaditut koulutukset.	Noudattaa annettuja ohjeita, suorittaa edellytetyt koulutukset.
Erityishuoltolain mukaisten rajoitustoimenpiteiden raportointi		X	X		Linjajohto seuraa säännöllisesti erityishuoltolain mukaisten rajoitustoimenpiteiden määriä. Nämä raportoidaan kolme kertaa vuodessa linja- ja yksikkökohtaisesti laatumittarina psykiatrian LAAPO-teamsissä. Tuloyksikön ja linjojen tasolla seurataan mm. kokonaismäärien muutoksia.	Esihenkilöt seuraavat oman yksikkönsä erityishuoltolainmukaisten rajoitteiden määriä, pituuksia ja laatua. Lukuja raportoidaan omissa yksiköissä. Kuukausittainen raportointi potilaalle, potilaan lailliselle edustajalle ja erityishuollosta vastaavalle työntekijälle	Kirjaa toteutuneet rajoitustoimenpiteet.
Tahdosta riippumattomien menetelmien haittatapahtumat	X	X	X		Laatupäällikkö tekee kolmesti vuodessa Hai-pro-raportin haittatapahtumista.	Varmistaa, että haittatapahtumaluokittelu on tiedossa ja aktiivisessa käytössä yksikössään ja vastaa ilmoitusten luokittelusta.	Tekee Hai-pro-ilmoituksen kaikista havaitsemistaan haittatapahtumista.